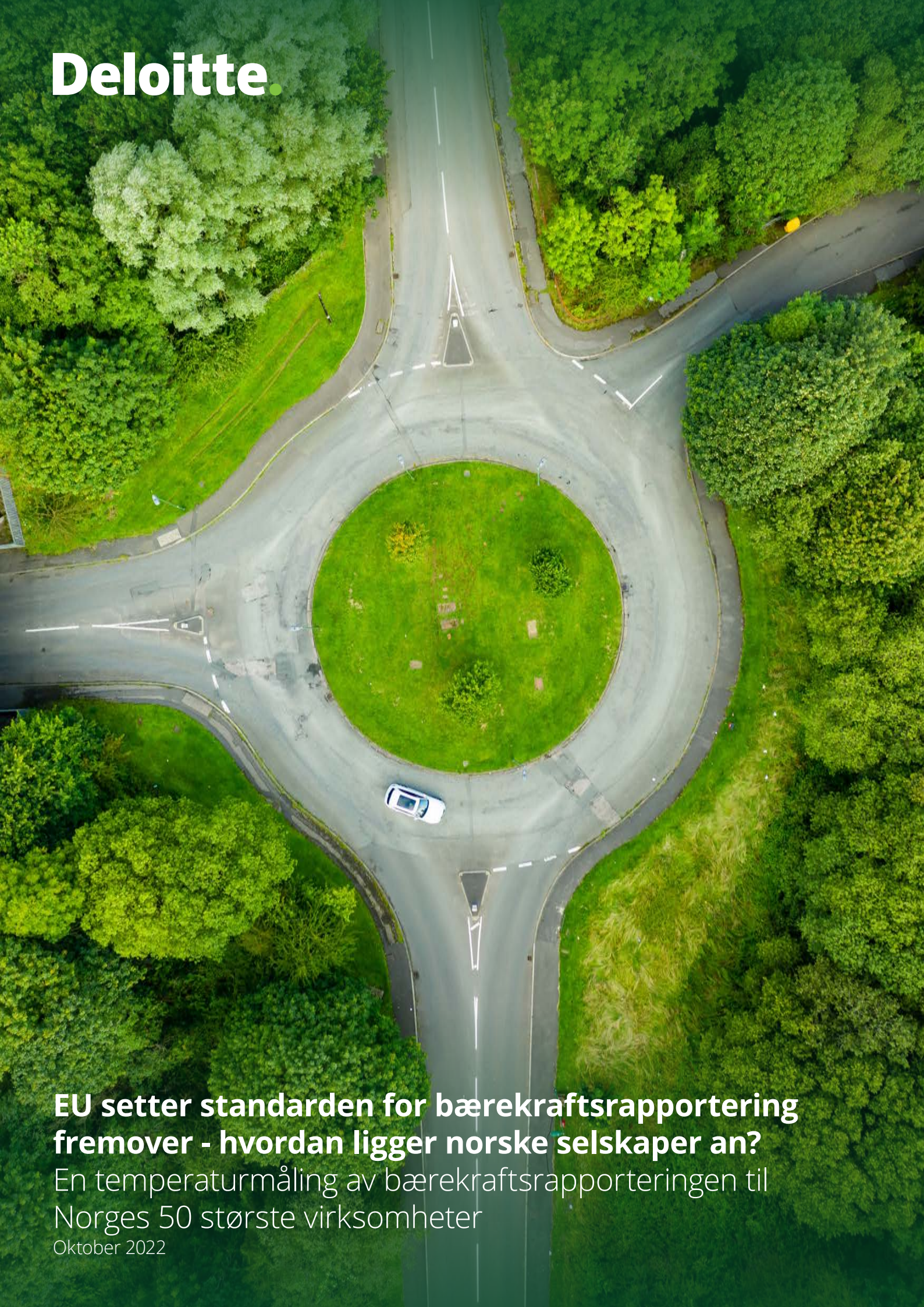

An aerial photograph of a roundabout with a green grassy center. A white car is driving on the road. The roundabout is surrounded by dense green trees and foliage. The Deloitte logo is in the top left corner.

Deloitte.

EU setter standarden for bærekraftsrapportering fremover - hvordan ligger norske selskaper an?

En temperaturmåling av bærekraftsrapporteringen til Norges 50 største virksomheter

Oktober 2022

Innhold

Introduksjon	03
Hovedfunn og viktige implikasjoner	10
EUs nye standard for bærekraftsrapportering og vår metode	14
Funn	19
Vedlegg: Detaljer om ESRS	38

Introduksjon

I dag finnes det mange ideer om hva god bærekraftsrapportering er. Ofte legges det stor vekt på om selskaper bruker de mest anerkjente og «nyeste» rammeverkene, som GRI, TCFD og TNFD, og om de rapporterer de riktige tallene. Det legges dessverre mindre vekt på om informasjonen i rapporten holder høy kvalitet, er relevant for det den skal si noe om, og den som skal bruke den.

Fremover vil god rapportering i mindre grad defineres av trender og de nyeste frivillige rammeverkene. Standarden for bærekraftsrapportering vil reguleres og defineres av myndigheter, ledet an av EU. EU arbeider nå på spreng for å ferdigstille nye europeiske standarder for bærekraftsrapportering. Målet er ikke bare å harmonisere ulike frivillige rammeverk til en felles standard som alle skal bruke, men å komme med felles standard til kvalitet og revisjon av bærekraftsinformasjon som løfter bærekraftsinformasjon opp på nivå med finansiell informasjon. 1700 norske selskaper må rapportere etter EUs nye standard fremover.

Vi har brukt tid på å gå gjennom dagens bærekraftsrapportering i norske selskaper opp mot innholdsmessige krav og prinsipper for informasjonskvalitet i EUs nye standard. Formålet har ikke vært å skape unødvendig usikkerhet rundt utviklingen og fremdriften i bærekraftsrapportering i norske selskaper. Vi har ønsket å løfte forståelsen av hva EU legger i bærekraftsinformasjon med høy kvalitet og gi en indikasjon på hva norske selskaper må arbeide mest med for å møte disse kravene.

Gjennomgangen vår viser at store norske selskaper har en stor oppgave foran seg for å møte EUs omfattende og detaljerte krav til informasjon. Av de ESG temaene EU definerer som universelt viktige på tvers av bransjer har norske selskaper kommet lengst med rapportering på klima og egne ansatte. Detaljert informasjon knyttet til natur, sirkulær økonomi, menneskerettigheter i verdikjeden og påvirkning på forbrukere og lokalsamfunn er mindre utviklet.

Men, EUs nye krav vil ikke bare handle om å samle mer tall og data på flere tema. Det vil handle om å sikre at bærekraftsinformasjonen som legges frem er relevant, dekkende og troverdig. Her har norske selskaper en vei å gå. Selskaper må gjennomgående gi et mer presist bilde av selskapets vesentlige bærekraftsrisiko og påvirkning. De må bli tydeligere og mer åpen på om vesentlighetsvurderinger bygger på en gjennomgang av hele verdikjeden. Langt flere må innarbeide en datadrevet og analytisk tilnærming til dobbel vesentlighet, og begynne å tallfeste finansielle effekter av bærekraftsrisiko.

EUs nye rapporteringskrav er designet for å få frem informasjon som gir brukeren anledning til å vurdere om selskapet håndterer bærekraftsrisiko og -effekter på en effektiv måte. De gjør dette ved å stille krav til detaljert informasjon om målsetninger, omstillingsplaner, ressursallokering, avviksforklaringer og styringsstrukturer. Selv om mange begynner å få på plass langsiktige ambisjoner om netto null, er presentasjon av mål og planer fremdeles løst beskrevet og i liten grad basert på tydelige forutsetninger.

Selskaper må også bruke tid fremover på å sikre at bærekraft er innarbeidet i selskapets styringsstrukturer, og at styret og ledelse ansvarliggjøres for bærekraft, bl.a. gjennom å sikre kompetanse og insentivmodeller som er tilpasset karakteren og størrelsen på bærekraftsrisiko og omstillingsplaner selskapet står overfor. Med EUs nye standard må bærekraftsinformasjonen inngå som en del av styrets årsberetning og attesteres av en uavhengig tredjepart. Vår gjennomgang viser at det er alt for få selskaper som får informasjonen attestert i dag eller som tydelig viser hvordan data som legges frem bygger på god intern kontroll.

EUs nye standard vil bidra til mer sammenlignbar informasjon, og styrke fokus på kvalitet i bærekraftsrapportering. Det vil bli langt vanskeligere å plukke gode historier som stiller selskapet i best mulig lys. Kravene fremtvinger åpenhet og vil synliggjøre inkonsistens mellom ord og handling. Men standarden vil ikke gi alle svarene. For å sikre bærekraftsinformasjon med høyere kvalitet må selskaper arbeide systematisk med å styrke kompetanse, utvikle prosesser og systemer, samt løfte holdninger som fremmer åpenhet og presisjon. Det sies ofte at bærekraftsinformasjon skal opp på nivå med finansiell informasjon. Sett i lys av at bærekraftsinformasjon er kritisk for at verdenssamfunnet skal lykkes med bærekraftig omstilling, så må informasjonen nok bli enda bedre enn finansiell rapportering.

Ofte er det uklart hva man snakker om når man sier at en bærekraftsrapport er god eller dårlig. For ordens skyld. God bærekraftsrapportering betyr ikke nødvendigvis et mer bærekraftig selskap. Men det kan danne grunnlaget for mer bærekraftig virksomhet. Dette vil kreve at selskaper utvikler gode data og treffsikre analyser om utvikling i bærekraftseffekter, -risiko og -resultater som brukes til å ta beslutninger og sikre fremdrift. Det vil også kreve at kapitalmarkedet faktisk holder selskaper ansvarlig for svake bærekraftsresultater og mangelfull håndtering av risiko.

EU setter standarden for god bærekraftsrapportering fremover

Om 10 år vil fremlegging av et revidert bærekraftsregnskap og -prognoser være like naturlig som å rapportere finansiell informasjon. Nye krav til bærekraftsrapportering fra EU blir en viktig drivkraft bak denne transformasjonen. Den nye standarden kommer fort, og vil definere hva som blir god bærekraftsrapportering fremover.

Hva blir nytt?

01

Langt flere norske selskaper må rapportere på bærekraft

EUs nye krav vil treffe 1700 norske selskaper. De nye kravene forventes å tre i kraft i faser for ulike grupper av selskaper, fra og med 2025 for 2024 rapporteringen.

03

Et bredt perspektiv på hva som er vesentlig - selskaper må rapportere etter dobbel vesentlighet og dekke hele verdikjeden

Til forskjell fra IFRS sine nye standarder for bærekraftsrapportering som primært skal dekke kapitalmarkedets informasjonsbehov holder EU fast på at bærekraftsinformasjon skal være relevant for flere interessenter. Selskaper må vurdere hva som er vesentlig å rapportere på ut fra et prinsipp om dobbel vesentlighet. Og både rapportere om forhold hvor selskapet har en vesentlig påvirkning på mennesker og miljø og hvor selskapets finansielle utvikling antas å bli vesentlig påvirket av klimaendringer og sosioøkonomisk utvikling knyttet til bærekraft. Vurderingen skal ikke bare dekke aktivitet under selskapets direkte kontroll, men effekter og risiko i hele verdikjeden.

02

Standardisert og presis rapportering av bærekraftsinformasjon blir et krav

Mange norske selskaper rapporterer bærekraft etter frivillige standarder, som GRI og TCFD. Med nye krav fra EU blir slik standardisert rapportering et lovkrav. Dette betyr at selskaper må forholde seg til EUs 11 predefinerte ESG tema, og rapportere opp mot 137 kvantitative og kvalitative krav. Kravene inkluderer bl.a:

- Vesentlighetsanalyse (dobbelt vesentlighet)
- Tallfestede finansielle effekter av bærekraft
- Kvantifiserte KPIer og tallfestede effektmål, policyer, planer og avviksforklaringer tilknyttet 11 E, S og G tema og undertema
- Omstillingsplaner i tråd med netto nullutslipp og biologisk mangfold
- Taksonomi informasjon

Et nøkkelprinsipp er dobbel vesentlighet

“Effektene selskapet har på mennesker og miljø, hvordan bærekraft påvirker selskapet”

04

Tydelig kobling mellom bærekraft og finans

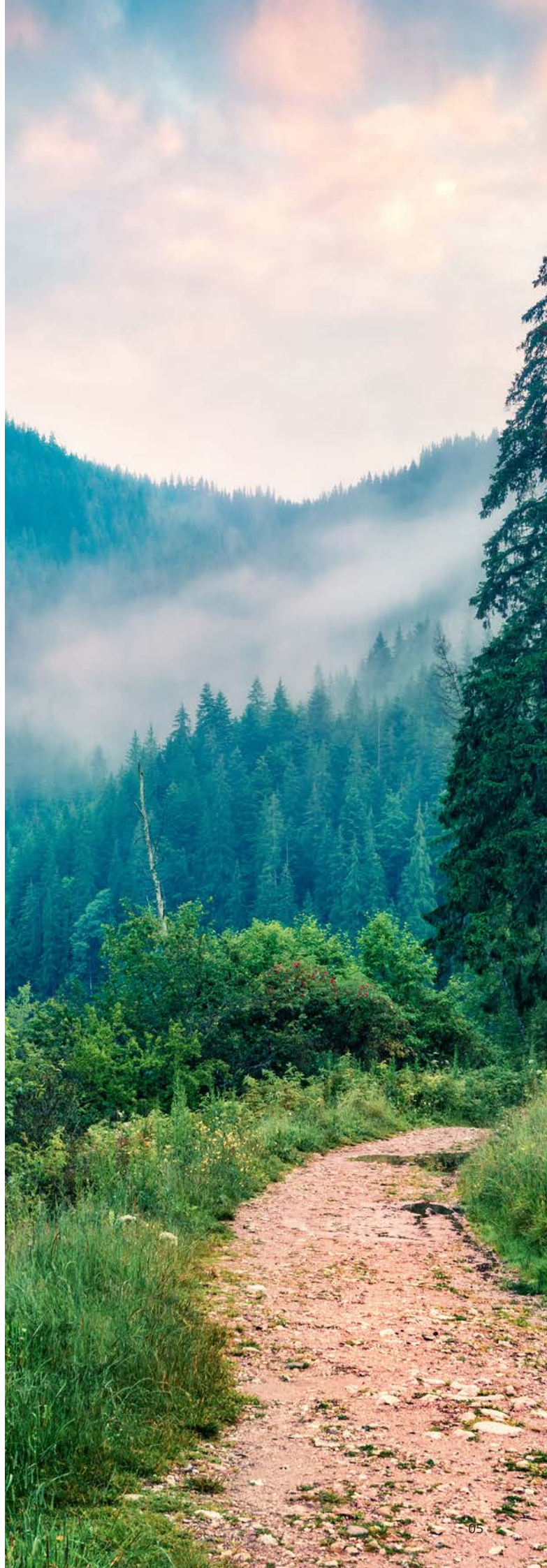
EU vil kreve at selskaper tydeliggjør og tallfester koblingen mellom bærekraft og selskapets finansielle posisjon og utvikling. Krav til å rapportere etter EU taksonomien er en del av standarden. Dette betyr at langt flere selskaper i Norge må tallfeste andel bærekraftige økonomiske aktiviteter i tråd med taksonomien enn de som først treffes av EU taksonomi regulering i 2023.

Videre må selskaper vurdere hvordan bærekraftsrisiko påvirker selskapets finansielle resultater, posisjon og kontantstrøm, og herunder tallfeste andel eiendeler og omsetning som er påvirket av klimarisiko, estimere forventede kostnadsbesparelser og vurdere markedsstørrelse på grønne produkter. Selskaper må også gjennomgående rapportere hvor mye ressurser som allokeres til ulike bærekraftstiltak.

05

Bærekraftsinformasjon skal opp på nivå med finansiell informasjon - EU stiller strenge krav til kvalitet og revisjon

EU tar grep for å løfte kvaliteten på bærekraftsinformasjon. Den nye standarden krever at informasjonen som legges frem er nøyaktig, fullstendig, sammenlignbar og relevant, på lik linje med krav til finansiell informasjon. Det innebærer at historiske bærekraftsresultater må kobles til fremtidige mål og prognoser på en måte som gir et dekkende og balansert bilde av selskapets evne til å møte og bidra til bærekraftig utvikling. EU har flere mekanismer for å sikre høy kvalitet på informasjon. Selskaper må måle på standardiserte parametere og legge frem forutsetninger bak historiske tall, analyser, mål og planer. Med EUs nye krav blir det også krav til at informasjonen må inngå som en del av styrets årsberetning og revideres av en uavhengig tredjepart.

De nye rapporteringskravene er en del av EUs plan for bærekraftig finans som er en viktig mekanisme i EUs politiske pakke for grønn og rettferdig omstilling av samfunnet (European Green Deal)

EUs nye krav til bærekraftsrapportering er en del av en ambisiøs politisk pakke (European Green Deal) som skal sikre storstilt omstilling av økonomi og samfunn for å håndtere klima- og miljøkrisen.

- Økonomisk aktivitet skal omstilles til å være i tråd med netto null utslipp av CO2 innen 2050...
- ...og i tråd med mål om at verdens økosystemer er gjenopprettet, robuste og beskyttet innen 2050..
- Et sentralt grep er å koble økonomisk vekst fra ressursbruk og fremme sirkulære løsninger
- På en måte som sikrer en rettferdig omstilling hvor «no person and no place is left behind»
- Og hvor økonomien virker til det beste for mennesker

Kjernen i EUs plan for bærekraftig finans

Flytte kapital mot bærekraftige økonomiske aktiviteter

Systematisk innarbeide bærekraft i risikostyring

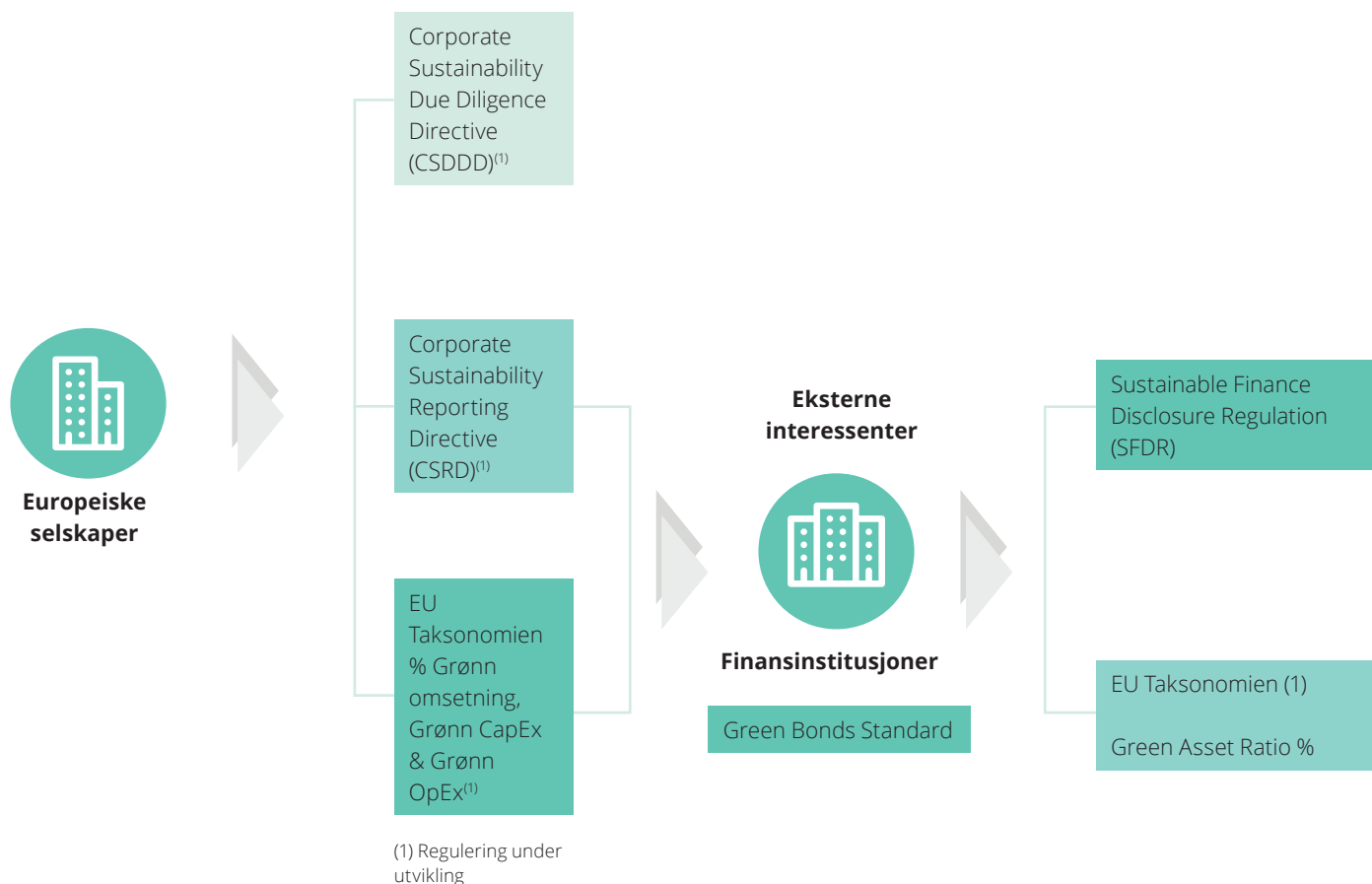

Fremme åpenhet og langsiktighet

Plan for bærekraftig finans implementeres som et sammenhengende system av reguleringer for offentliggjøring av bærekraftsinformasjon

EU forordninger som påvirker bærekraftsrapportering

Source: [Corporate Sustainability Reporting Directive | Deloitte](#) – 2021

Et sett av reguleringer er en viktig del EUs plan for bærekraftig finans. Reguleringene treffer både finanssektoren og selskaper, og er designet for å understøtte og fremme bærekraftige økonomiske beslutninger på en systematisk måte.

- **Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD):** Direktivforslag om plikt til å gjøre aktsomhetsvurderinger for å sikre arbeids- og miljøforhold i leverandørkjedene til virksomheter i EU.
- **Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD):** Utvidelse av nåværende direktiv for ikke finansiell rapportering (NFRD). Direktivet tar sikte på å forbedre bærekraftsrapporteringen med nye krav til innhold, kvalitet og omfang.

- **EU Taksonomien:** Klassifiseringssystem utarbeidet av EU for å klassifisere økonomiske aktiviteter som bærekraftige i henhold til definerte krav for ulike sektorer og underliggende aktiviteter. Forskjellige krav til hva som skal rapporteres om du er en finansinstitusjon eller ikke.
- **Green Bonds Standard:** Ny standard fra EU for grønne obligasjoner med krav som må være oppfylt om man skal utstede grønne obligasjoner og bruke betegnelsen «European green bond»
- **Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR):** Tas inn i norsk rett i offentliggjøringsforordningen. Forordningen oppgir regler for finansmarksaktører, og krever bærekraftsinformasjon knyttet til de finansielle produktene aktørene tilbyr.

Selskaper møter krav og forventninger til å rapportere bærekraftsinformasjon fra flere kanter

Med økte krav og forventninger til å rapportere bærekraft i hele verdikjeden forplanter etterspørsel etter informasjon seg opp og ned i et voksende økosystem av bærekraftsinformasjon

Myndigheter

Krever mer standardisert bærekraftsrapportering fra selskaper for å:

- Drive omstilling til en grønn og rettferdig økonomi (EU green deal)
- Kanalisere finans mot grønne og bærekraftige økonomiske aktiviteter
- Holde selskaper ansvarlig

Kunder

Krever rapportering fra sine leverandører og forretningspartnere:

- For å møte rapporteringskrav og forventninger fra interessenter
- Etterspørsel etter bærekraftsinformasjon forplanter seg nedover og oppover i verdikjeden.

Banker, investorer og forsikringsselskaper

Trenger informasjon fra selskaper

- For å møte krav om å rapportere hvor bærekraftig porteføljen er eller hvorfor et finansielt produkt kan merkes som bærekraftig, eks taksonomi informasjon
- For å forstå risiko og muligheter for deres investeringer
- Vekst i ESG rating byråer akselerer et marked for bærekraftsinformasjon

Sluttbrukere, NGOer og bevisste borgere

Etterspør informasjon fra selskaper for å:

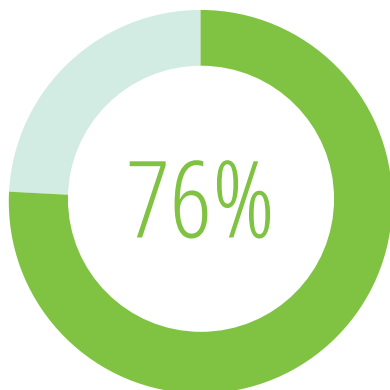
- Kreve ansvarlighet fra selskaper
- Kreve bedre merking av produkter
- Kreve tydelige svar på mål og tiltak

Hvordan rapporterer de største norske virksomhetene i år i forhold til i fjor?

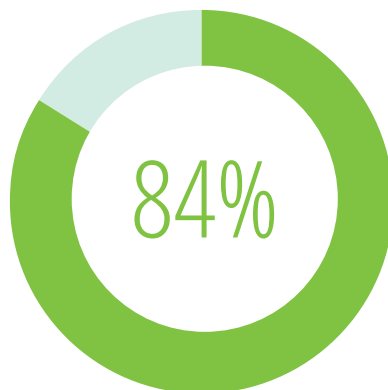
Vi ser at flere og flere virksomheter velger å benytte GRI som et rammeverk for rapportering i tillegg til å benytte seg av anbefalingene om å rapportere klimarisiko fra TCFD. Samtidig er det langt flere som legger frem en vesentlighetsanalyse enn i 2020-rapporteringen og vi ser at mange selskaper har begynt å ta inn kommende krav, som EU taksonomien. Samlet viser utviklingen at bærekraftsrapportering blir et stadig mer

strukturert og prioritert område for selskaper. Dette gjør at mange norske selskaper er godt rustet til å møte de nye kravene fra EU. Vi ser imidlertid ikke en positiv utvikling i antall selskaper som velger å få tallene sine attestert av en uavhengig tredjepart og kun et fåtall selskaper viser formelt at styret stiller seg bak bærekraftsinformasjonen.

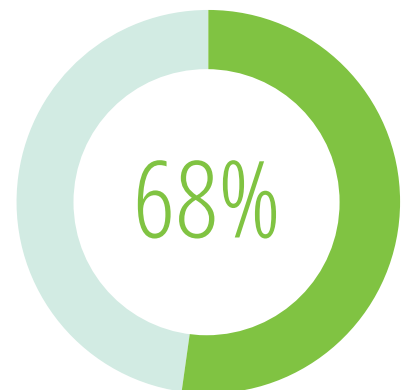
76 % har en GRI-rapport (opp fra 68%)

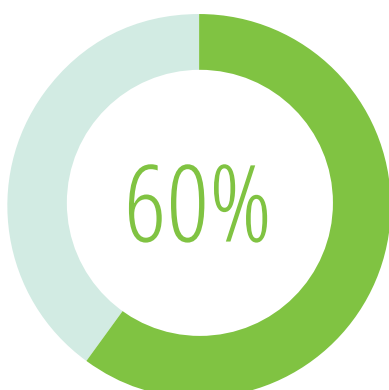
84 % har en vesentlighetsanalyse (opp fra 46 %)

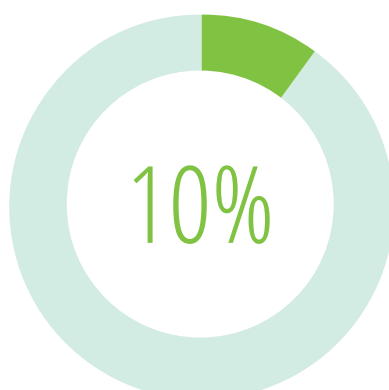
68 % har forpliktet seg til anbefalingene fra Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) (opp fra 30 %)

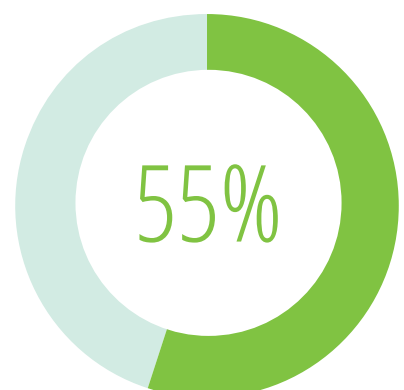
60 % har begynt å kommentere på EU taksonomien

10 % har bærekraftsrapportering i årsrapport attestert av styret (opp fra 8%)

55 % av de som har en GRI-rapport får denne attestert (samme andel som i fjor)

Hovedfunn – hvordan ligger norske selskaper an til å møte krav i EUs nye standard?

01

Omfang i rapportering og data: Selskaper som allerede rapporterer etter GRI og TCFD er best stilt til å møte krav i ESRS, men alle må forberede seg på å rapportere langt mer detaljert informasjon på EU standardens ESG tema

Krav i EUs nye standard

- Nye krav fra EU krever omfattende og detaljert rapportering av historisk og framoverskuende informasjon av kvantitativ og kvalitativ art på et bredt sett av definerte E, S og G tema. 137 rapporteringskrav er foreslått.

Status i dagens rapportering

- Norske selskaper produserer stadig lengre års- og bærekraftsrapporter, og rapportering blir mer og mer strukturert. Selskaper som rapporterer etter rammeverk som GRI (76 %) og har begynt å innarbeide TCFD (68 %) har best forutsetninger for å møte omfanget i EUs nye krav om data og vurderinger.
- Selskaper som ikke har utviklet en strukturert tilnærming til vesentlighets- og klimarisikoanalyser, eller som ikke har systematisk måling og oppfølging av bærekraft resultater fra år til år har en lang vei å gå.
- Tematisk har selskaper kommet lengst med rapportering på klima og forhold knyttet til egne ansatte. 60 % av selskapene i vår gjennomgang har begynt å kommentere på EU taksonomi. Tema som sirkulær økonomi og menneskerettigheter er det også flere som har begynt å innarbeide i arbeid og planer. Sistnevnte i lys av Åpenhetsloven som tredder i kraft i 2022.
- Natur, biologisk mangfold, påvirkning på økosystemer og positive/negative effekter på lokalsamfunn og sluttbrukere er områder hvor dagens rapportering fortsatt er tynn og lite utviklet.
- Alle må forberede seg på å gjennomgående rapportere langt mer detaljert og presis informasjon om risiko, effekter, resultater, styringsstrukturer, mål og planer på EU standardens ESG tema.

02

Vesentlighetsanalysene må bli langt mer presise og datadrevne, og presentere effekter og risiko basert på en systematisk vurdering av dobbel vesentlighet

Krav i EUs nye standard

- Rapportering må dekke vesentlige effekter og risiko i hele verdikjeden, og selskaper må vise at de på en systematisk måte identifiserer og vurderer vesentlige effekter og risiko ut i fra et prinsipp om dobbel vesentlighet

Status i dagens rapportering:

- I dagens rapportering av vesentlighet er det for uklart om vesentlige tema er prioritert fordi de utgjør en vesentlig negativ effekt på mennesker og miljø, eller fordi de utgjør en stor risiko/mulighet for selskapets verdiskaping.
- Presentasjon av metode og prosess er for løs. Fremover må selskaper presentere hvilken systematisk datadrevet tilnærming de har til å identifisere, vurdere og prioritere selskapets faktiske vesentlige effekter på mennesker og miljø på den ene siden og den risiko og de muligheter selskapet møter i lys av bærekraft på den andre siden. Presentasjonen bør inkludere hvilke eksterne kilder og data som brukes for å vurdere størrelsen på effekter/risiko og hvilke vurderingskriterier som legges til grunn for prioritering.
- Vurdering av effekter og risiko på finansiell utvikling må også i større grad kvantifiseres. Få selskaper har begynt med å tallfeste finansielle effekter av eks. klimarisiko.

181
sider i
gjennomsnitt
(opp fra 175
sider)

68%
har forpliktet
seg til TCFD
anbefalingene

76%
har en GRI
rapport

60%
har begynt å
kommentere
på EU
taksonomien

84%
rapporterer en
vesentlighetsanalyse

30%
nevner klimarisiko i noteverket
(opp fra 14 %)

03

Verdikjedeperspektiv og kobling til strategi:
Selskaper må tydeliggjøre i hvilken grad strategi og forretningsmodell endres for å håndtere effekter og risiko i hele verdikjeden

Krav i EUs nye standard

- Rapportering må dekke vesentlige effekter og risiko i hele verdikjeden, og selskaper må gi en balansert og detaljert fremstilling av hvordan både direkte og indirekte bærekrafteffekter og –risiko håndteres, inkludert hvilke effekter som er koblet til strategiske beslutninger.

Status i dagens rapportering:

- Norske selskaper er ikke tydelig nok på om hele verdikjeden har vært utgangspunkt for vesentlighetsanalysen.
- På områder hvor negative effekter i verdikjeden rapporteres, som scope 3 utslipp, er rapporteringen ofte tynn. Det mangler detaljer om størrelsen på og driverne bak utslipp i verdikjeden. Og det er ofte mangelfull presentasjon av hvordan slike effekter er låst til forretningsmodell og hvorvidt selskapet har eller planlegger å endre strategi for å håndtere dem.
- 72% av selskapene i vår gjennomgang rapporterer på scope 3 CO2 utslipp, men kun 18 % rapporterer mål for å redusere scope 3, selv om dette er anslått til å utgjøre den største delen av langt de fleste selskapers negative klimaeffekter.

72%

rapporterer på scope 3 utslipp

18%

rapporterer mål for å redusere scope 3 utslipp

04

Mål og planer: Selskaper må i større grad tallfeste og begrunne mål og planer opp mot vitenskapelige modeller og politiske mål

Krav i EUs nye standard

- Strategier, mål og planer må tallfestes og kvalifiseres opp mot globale og europeiske bærekraftmål, som 1.5 graders målet og mål om å gjenopprette biologisk mangfold innen 2050.
- Forutsetninger bak mål og planer må beskrives, og link til vitenskapelige modeller må vises hvor dette er relevant.

Status i dagens rapportering:

- Selskaper rapporterer mest detaljert om mål og planer for å redusere klimautslipp og øke mangfold. På andre ESG tema er det stor variasjon i hvor godt mål er tallfestet, hvor konkrete planer er beskrevet og hvorvidt det henvises til relevante globale og europeiske politiske mål.
- Ingen selskaper i vår gjennomgang har etablert konkrete mål og planer for å omstille seg i tråd med europeiske mål om å redusere tap av biologisk mangfold.
- Ingen selskaper beskriver forutsetninger og kilder de har brukt for å sette mål og planer på alle områder.
- Mange har begynt å sette mål om netto nullutslipp, men kun 36 % i vårt utvalg har satt mål og planer om netto null utslipp basert på Science Based Targets.
- Analyser og forklaringer av oppnådde resultater og avvik må bli mer konkret og få større plass i rapportering.

96%

omtaler SDG-ene (opp fra 82%)

76%

nevner at de følger UN Global Compact (opp fra 66%)

36%

setter mål basert på Science Based Targets

05

Eierskap i styret og ledelse: Selskaper må tydeliggjøre i hvilken grad styret og ledelse ansvarliggjøres for bærekraft og eier informasjonen som legges frem

Krav i EUs nye standard

- Bærekraftsinformasjon må rapporteres som del av selskapets årsberetning, og signeres av styret.
- Styret og ledelse sitt ansvar for bærekraft må tydelig beskrives, og det må detaljeres hvordan de får relevant bærekraftinformasjon, samt hvilken kompetanse og insentiver de har for å fremme bærekraft.

Status i dagens rapportering:

- Mange bekrefter styrets overordnede ansvar for bærekraft, men kun 8% får bærekraftinformasjonen tydelig attestert av styret.
- Beskrivelsen av hvordan bærekraft er organisert, hvem som er ansvarlig for hva og hvordan ulike deler av organisasjonen rapporterer til hverandre om bærekraft er jevnt over meget overordnet.
- Svært få selskaper nevner om/hvordan styret og ledelse belønnes for å fremme bærekraft. Kun 24 % av selskaper nevner ikke finansielle KPIer for å belønne styret og ledelse.
- Ingen av de 20 største selskapene i vår gjennomgang presenterer bærekraftkompetansen i styret og ledelse på en tydelig måte.

8%

får bærekraftsinformasjonen tydelig attestert av styret

24%

nevner ikke-finansielle KPIer for å belønne styret og ledelse

06

Attestasjon og intern kontroll: Langt flere må få sin bærekraftsinformasjon attestert av en uavhengig tredjepart, dette for å sikre kvaliteten på informasjonen som gis

Krav i EUs nye standard

- Bærekraftsinformasjon må attesteres av en uavhengig tredjepart.
- Det må rapporteres hvordan selskaper sikrer god intern kontroll på bærekraftsinformasjon.

Status i dagens rapportering:

- Kun 44% av virksomhetene i vår gjennomgang får sin bærekraftsinformasjon attestert av en uavhengig tredjepart. Det varierer fra om det er hele den integrerte rapporten som er attestert eller om det er noen tall i klimaregnskapet eller GRI-indeksen. Dette er en økning sammenlignet med tidligere år med 6 %-poeng, i lys av direktivet og de økte kravene er det likevel en lang vei å gå for norske virksomheter.
- Ingen av de 20 største selskapene i vår gjennomgang presenterer på en god måte hvordan selskaper sikrer god intern kontroll på bærekraftsinformasjon.

44%

får sin bærekraftsrapportering attestert

Hvordan forberede seg på de nye kravene:

Vurder om du faller inn under scope til EUs nye standarder for bærekraftsrapportering. Vurder også om banker, investorer, kunder og leverandører påvirkes av de nye kravene og vil forvente informasjon fra deg i tråd med standarden.

Kartlegg gap i selskapets eksisterende rapportering opp mot kvantitative og kvalitative rapporteringskrav i EUs krav, inkludert taksonomiinformasjon og 13 ESRS standarder

Oppdater metode for vesentlighetsanalyse til å hensynta dobbel vesentlighet. Vurder vesentlighet opp mot tema i de nye standardene

Tilpass selskapet til å møte nye forventninger. Start med en god og detaljert kartlegging av verdikjeden, strategi og mål knyttet til bærekraft, inkludert plan for å omstille selskapet til 1.5 graders målet, samt styringsstrukturer og prosedyrer for rapportering av bærekraft.

Lag en plan for å progressivt samle data og utvikle rapportering de neste 3 årene. Har du ikke startet med å måle KPIer eller etablere planer tilknyttet bærekraft, start med klimaregnskap, klimarisiko (TCFD) og HR data

Etabler prosedyrer for intern kontroll og revisjon av bærekraftsinformasjon tidlig for å legge press på datakvalitet

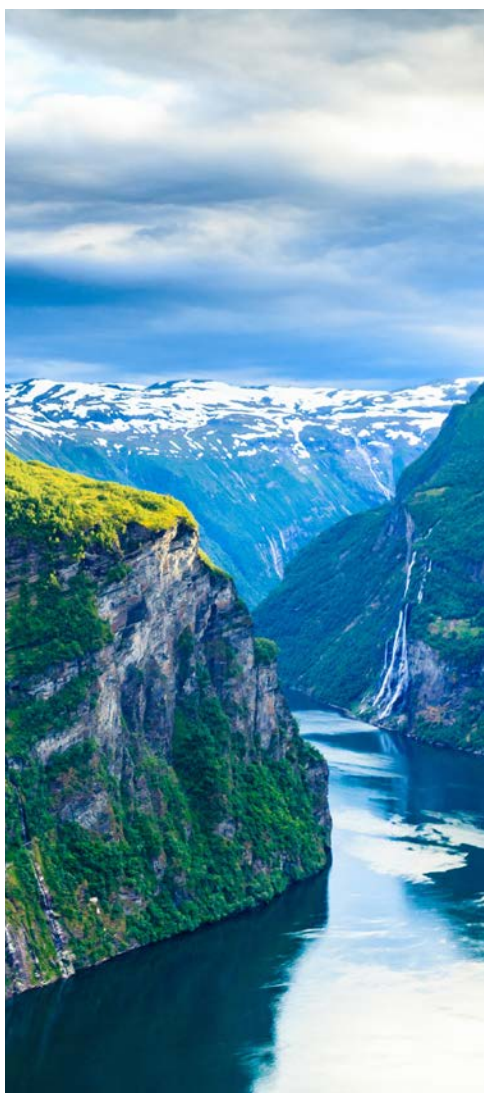

Følg med på utvikling i standarden

An aerial photograph of a lush green forest. A dark, winding river or stream flows through the center of the image, surrounded by dense, vibrant green trees. The perspective is from directly above, looking down on the canopy.

EUs nye standard for bærekraftsrapportering (CSRD og ESRS) og vår metode

Hva er CSRD

Hva er CSRD/ESRS?

I kjølvannet av EUs green deal og den ambisiøse strategien for bærekraftig finans, ble det i sommer politisk enighet i EU om en revisjon av det ikke-finansielle rapporteringsdirektivet (NFRD). Det nye Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) implementeres i lov sammen med et omfattende sett av nye europeiske standarder for bærekraftsrapportering (ESRS).

Formålet med nye krav til bærekraftsrapportering er å legge til rette for omstilling til en bærekraftig økonomi i tråd med EUs handlingsplan for grønn omstilling (EU Green Deal) og FNs bærekraftsmål. Informasjonen skal være sammenlignbar, pålitelig og enkel å finne for brukere. Den skal også gi et godt bilde av risikoen for selskapet og selskapets påvirkning på mennesker og miljø.

Til forskjell fra dagens rapporteringsdirektiv (som er tatt inn i norsk lov under regnskapsloven 3-3 c) som gir generelle prinsipielle krav, medfører nye regler at selskaper må rapportere i tråd med et omfattende sett av detaljerte standarder. Det første settet med nye standarder (ESRS), som utarbeides av EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) foreligger i et høringsutkast, og forventes å komme i endelig versjon innen utgangen av 2022. Rapporteringskravet vil gjelde for alle børsnoterte foretak på EUs regulerte markeder (unntak mikro-foretak). Store datterforetak av virksomheter utenfor EU omfattes. De som omfattes av CSRD utvides gradvis fra FY 2024.

Oppbyggingen av standardene baserer seg på og ligner formatet i frivillige rapporteringsrammeverk, spesielt Global Reporting Initiative (GRI) og Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD). De trekker også på Carbon Disclosure Project (CDP), Sustainability Accounting Standards Board (SASB) og EUs standard skal harmoniseres med IFRS sine nye bærekraftstandards. Deloitte har i flere år støttet utviklingen av integrert rapportering og ett integrert tankesett og vi kjenner igjen mange av elementene fra <IR>-rammeverket i forslaget til nye bærekraftsstandards. Dette er i tråd med CSRD som har trukket frem at de nye standardene skal ta hensyn til eksisterende standarder og rammeverk der det er hensiktsmessig

Bemerk: Standardene er ikke endelige, og det er usikkerhet rundt hvordan de endelige standardene og rapporteringskravene blir.

Hvordan er standardene bygget opp?

ESRS setter krav til å rapportere på tre områder, for tre bærekraftstemaer på tre forskjellige nivåer.

Nivå

Overordnet så er det tre ulike nivåer på ESRS standardene. Det er de generelle, de bransjespesifikke og de selskapsspesifikke. Innenfor disse nivåene skal det rapporteres på tre ulike områder. Det skal rapporteres på strategien i kontekst av bærekraft, beskrives hvordan denne er implementert og hvordan dette følges opp og måles. Dette skal gjøres for de tre ulike bærekraftstemaene E, S og G Environment, Social og Governance, eller miljø, sosiale forhold og selskapsstyring.

Vesentlighetsanalysen skal være grunnlag for de områder det skal rapporteres på.

Generelle: felles for alle enheter som er underlagt rapporteringskrav på tvers av sektorer for å sikre sammenlignbarhet

Bransjespesifikke: vekt på relevans og sammenlignbarhet med tilsvarende selskaper (rundt 40 sektorer)

Selskapsspesifikke: tar hensyn til at selskap er ulike slik at rapporteringen blir mer presis

Områder

Strategi
(Inkludert risiko)

Implementering

Resultatmåling

Tema

Miljø

Sosiale forhold

Selskapsstyring

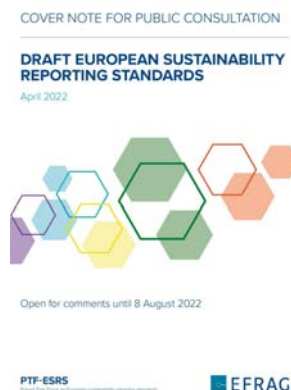
Hvilke tema må selskaper rapportere på under EUs nye standard?

Omfattende kvantitative og kvalitative data krav:

EUs nye standard har omfattende krav til rapportering på 5 tema knyttet til klima og miljø, 4 tema knyttet til mennesker og samfunn og 2 tema knyttet til selskapsstyring, i tillegg til overordnede standarder som dekker generelle krav rundt strategi, selskapsstyring, påvirkning, risiko og muligheter.

Totalt er det foreslått om lag **137 standardiserte rapporteringskrav** tilknyttet de ulike temaene. Av dette

er det 43 kvantitative krav, resten er da kvalitative krav. De universelle tematiske standardene vil også suppleres med flere bransjespesifikke standarder fra 2023. Det ventes totalt rundt 40 ulike bransjespesifikke standarder).

Tverrgående standarder 22 rapporteringskrav	ESRS 1 Generelle prinsipper	ESRS 2 Generell informasjon, strategi, styring og vesentlighetsanalyse			
Miljø 51 rapporteringskrav	ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Ressursbruk og sirkulær økonomi
Sosiale forhold 44 rapporteringskrav	ESRS S1 Ansatte	ESRS S2 Ansatte i verdikjeden	ESRS S3 Lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	
Selskapsstyring 20 rapporteringskrav	ESRS G1 Selskapsstyring, risikostyring og internkontroll	ESRS G2 Business conduct			

Bemerk: Standardene er ikke endelige, og det er usikkerhet rundt hvordan de endelige standardene og rapporteringskravene blir.

Om temperaturmålingen

For femte år på rad har Deloitte gjennomgått års- og bærekraftsrapporter for Norges største virksomheter. I årets gjennomgang har vi løftet blikket fremover og sett på hvordan norske selskaper ligger an i forhold til de nye standardene for bærekraftsrapportering som er i ferd med å bli vedtatt av EU

Om utvalget

Utvalget består av Norges 50 største virksomheter, rangert etter omsetning. Listen er basert på Kapitals oversikt over Norges 500 største virksomheter i 2021. I tilfeller hvor det publiseres separate års- og bærekraftsrapporter, vurderes disse samlet.

Avgrensninger

Vi har gjort enkelte avgrensninger i utvalget. Blant annet har vi valgt å utelukke døtre av utenlandske morselskap, da flere av disse har detaljert rapportering på internasjonalt nivå, men lite rapportering på landnivå. I tilfeller hvor både norske mor- og datterselskap er blant de 50 største selskapene, har vi valgt ut driftsselskapet.

Det er også et kriterium at rapportene er offentlig tilgjengelig for alle interessenter. I tilfeller hvor virksomheter utelukkende rapporterer etter den amerikanske standarden 20-F, går disse ikke inn som en del av utvalget.

Informasjon om vurderinger

Vi har valgt ut indikatorer som en indikasjon på modenhet mot ESRS for utvalget vårt på 50 virksomheter. Disse indikasjonen går bl.a på

- omfang og utforming av rapportene.
- hvordan risikoer som klima, natur og andre potensielle risikoer omhandles i rapportene, og særskilt hvordan dette er behandlet i noteverket til den finansielle delen av årsrapporten.
- hvilke rammeverk og standarder for bærekraftsrapportering som følges: hvorvidt det foreligger en GRI-rapport, om TCFD-veiledningene følges, samt omtale ihht EU-taksonomien.
- status på attestering av tredjepart når det gjelder bærekraftsrapportering.

Når det gjelder de 20 største virksomhetene har vi gått mer i dybden og vurdert hvordan disse ligger an i forhold til rapporteringskravene som er publisert i høringsutkastene til nye europeiske standarder for bærekraft (ESRS).

Selv om de nye standardene fra EU ikke er vedtatte krav som virksomhetene skal forholde seg til ennå, mener vi at høringsutkastene gir et godt bilde på omfanget og prinsipper for rapportering som kommer. Vi har derfor fokusert vår modenhetsvurdering på de overordnede rapporteringskrav og de prinsipielle kravene, ikke spesifikke KPIer på E, S og G tema.

An aerial photograph of a dense evergreen forest. A dark, winding road or path cuts through the forest, starting from the top right and curving towards the bottom left. The trees are a vibrant green, and the overall scene is captured from a high angle, looking down on the canopy.

Funn

1. Omfang i rapportering og data: Selskaper som rapporterer etter GRI og TCFD i dag er best stilt for å ta inn over seg de nye kravene, men alle må forberede seg på å rapportere langt mer detaljert informasjon på EUs standardiserte ESG tema

Store norske selskaper som i dag anvender eller har begynt å anvende GRI (76 %) og TCFD (68 %) er best stilt for å dekke strukturelle og innholdsmessige krav i den nye standarden.

Selskaper som ikke har utviklet en strukturert tilnærming til vesentlighets- og klimarisikoanalyser, eller som ikke har systematisk måling og oppfølging av bærekraft data og resultater fra år til år, er veien lang.

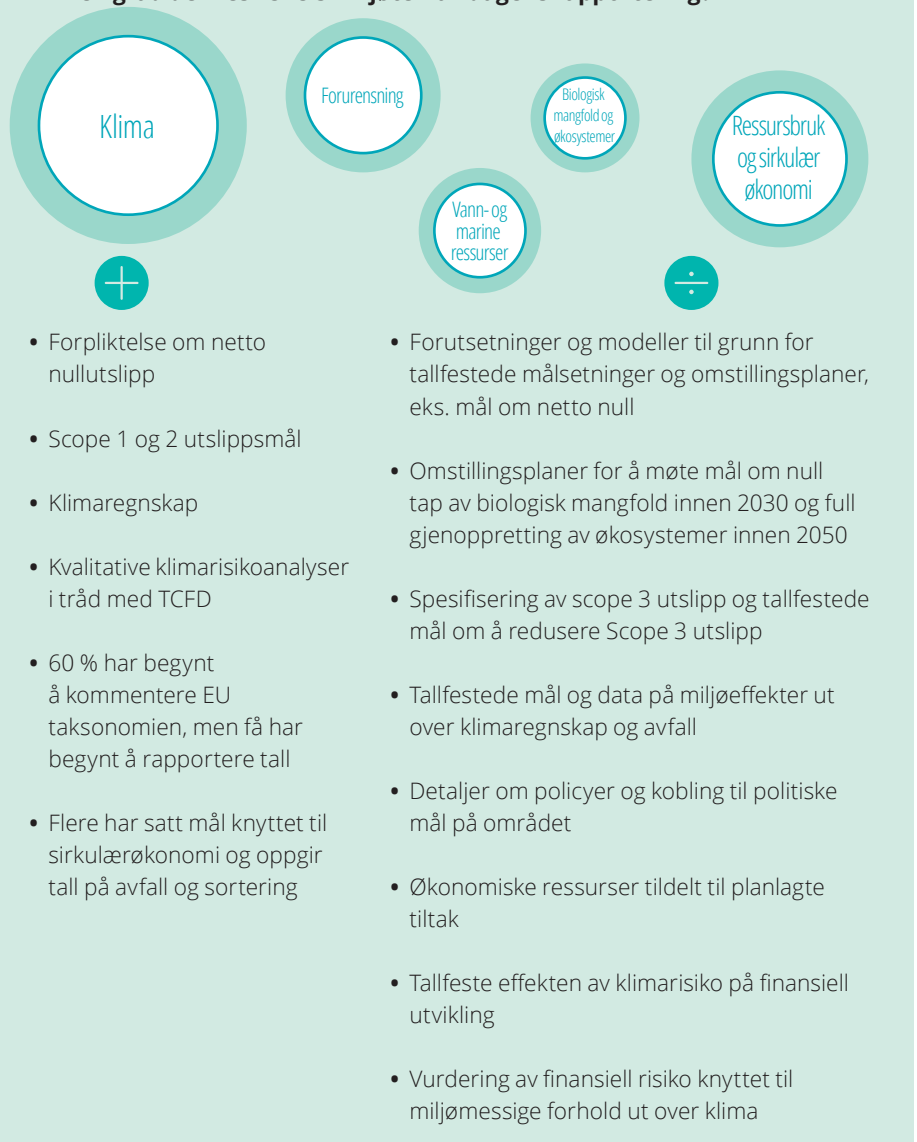
Av de 5 miljømålene er det klima Norges største selskaper har mest utviklet rapportering på. Sirkulær økonomi begynner også å få mye oppmerksomhet, og mange rapporterer på avfall og resirkulering. Informasjon om sirkulære design prinsipper, total ressursbruk og tiltak for å utvikle sirkulære modeller i verdikjeden er fremdeles mangelfull.

Rapportering på natur er fremdeles i sin spede begynnelse for de langt fleste. Fremover må selskaper konkretisere hva natur betyr for dem, sette tallfestede mål og planer og starte arbeidet med å måle effekten systematisk. Selskaper må også utvide sine analyser av bærekraftsrisiko til å omfatte natur.

Selv på de miljøtema hvor rapportering begynner å bli mer moden er det mange detaljer som mangler for å møte EUs krav. For få selskaper rapporterer detaljert på scope 3 og enda færre har satt seg mål om å redusere scope 3. Planer for omstilling til 1.5 graders målet er for løs og så å si alle arbeider med å tallfeste effektene av klimarisiko på selskapets finansielle utvikling.

EU taksonomiinformasjon må rapporteres fra 2023. 60 % har begynt å kommentere på EU taksonomi. Fremover må alle selskaper under omfanget av EUs standard for bærekraftsrapportering forberede seg på å rapportere EU taksonomiinformasjon.

I hvilken grad dekkes ESRS 5 miljøtema i dagens rapportering?

Selskaper rapporterer jevnt over best på de sosiale områdene som er regulert av norsk lovgivning, som arbeidsforhold, helse, miljø og sikkerhet og likestilling- og diskriminering.

Mange har også begynt å formalisere krav og oppfølgingsrutiner knyttet til menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden, i lys av Åpenhetsloven som tredde i kraft i juli 2022. Spesielt de største selskapene med globale verdikjeder rapporterer formelle strukturer for å håndtere dette. Fremover må alle arbeide med å sette aktsomhetsvurderinger, varslinger og håndtering av saker knyttet til menneskerettigheter i system. Selskaper må også se på hvordan de involverer arbeidere og lokalsamfunn i de områdene selskapet opererer i.

Sett opp mot EUs krav er det mye data om egne ansatte selskaper fortsatt må arbeide med å sette i system, blant annet knyttet til læring og utvikling, forholdet mellom jobb og fritid og mangfold/lønnsulikheter ut over kjønn. Videre må selskaper gå fra løse forpliktelser til tallfestede mål for å følge opp hvordan de påvirker, positivt og negativt, egne ansatte, arbeidere i verdikjeden, lokalsamfunn og sluttbrukere. Arbeidet med å etablere effekt indikatorer og finne måter å måle sine effekt er en utfordring selskaper må begynne å se på.

I hvilken grad dekkes ESRS sine 4 sosiale tema i dagens rapportering?

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Vurder gap i data opp mot krav i ESRS, og etabler en plan over tid for å lukke gap
- Start der hvor trykket fra interessenter er størst, som klimaregnskap, EU taksonomiinformasjon, omstillingsplan til 1.5 graders målet og TCFD
- Se hvordan eksisterende HR data kan brukes til å dekke krav knyttet til egne ansatte

Å måle på de riktige KPlene er ikke alt. EUs nye krav til rapportering bygger på sentrale prinsipper som stiller innholdsmessige krav for hvordan selskaper må rapportere.

De nye rapporteringsstandardene fra EU fører ikke bare til at selskaper må hente mye mer data på miljømessige og sosiale forhold. Kravene kommer med en rekke overordnede rapporteringskrav og prinsipielle føringer for hva som er god bærekraftsinformasjon. Disse kravene har store implikasjoner for hvordan selskaper må arbeide med bærekraft og bærekraftsrapportering fremover. Selskaper må rapportere detaljert om

hvordan bærekraft er innarbeidet i strategi og styringsstruktur, verdikjede og vesentlige effekter, risiko og muligheter. Vi har sett nærmere på de overordnede rapporteringskravene og de mest sentrale prinsippene i CSRD og vurdert hvor gapene er størst i forhold til dagens rapportering. De mest sentrale prinsippene i høringsutkastene er:

ESRS 2:

- Generell informasjon om rapportering
- Strategi og forretningsmodell
- Styring
- Vesentlighetsvurdering av effekter, risiko og muligheter

Dobbel vesentlighet

Virksomheten skal rapportere vesentlig informasjon som er nødvendig for at brukere av bærekraftsrapporten forstår hvordan virksomheten påvirker mennesker og miljø gjennom egen verdikjede, i tillegg til risiko og muligheter selskapet blir utsatt for gjennom hvordan omverden påvirker virksomheten.

Rapporteringsgrenser og verdikjede

Vesentlige faktiske eller potensielle påvirkninger, risikoer og muligheter knyttet til virksomhetens verdikjede skal vurderes.

Informasjonskvalitet

Informasjonen skal ha relevans, være fullstendig, nøytral og korrekt, sammenliknbar, verifiserbar og forståelig. Alle brukere av informasjonen som den er ment for skal forstå innholdet og den er presentert på en måte som er konsis, klar, logisk og lett å følge.

Sustainability due diligence

Prosessen som virksomheter utfører for å identifisere, vurdere, påvirke, redusere og utbedre faktiske eller potensielle effekter på mennesker og miljø knyttet til sin virksomhet, produkter eller tjenester. Både gjennom sin egen virksomhet og sine forretningsforbindelser.

Kobling til finansiell informasjon

Finansielle data og forutsetninger som presenteres i bærekraftsrapporten skal være i samsvar med tilsvarende finansielle data og forutsetningene som inngår i virksomhetens finansielle regnskap.

Tidshorisont

Tidshorisonten skal være konsistent med det som følges for finansiell informasjon, og du skal rapportere over kort, mellom og lang sikt.

Styring gjennomsyrrer EUs nye standard. Selskaper må vise hvordan de har rigget seg for å håndtere størrelsen og karakteren på de bærekraftsrisiko og –effekter de står overfor

Rapportering på selskapsstyring er dekket i flere lag i EUs nye standard

Generelle styringsstrukturer ESRS G1 og G2

Tema det må rapporteres på:

- Corporate Governance kode
- Rolle- og ansvarsfordeling i styret og ledelse
- Mangfold i styret/ledelse
- Prosesser for risikostyring
- Prosesser for intern kontroll, inkl. bærekraftsinformasjon
- Forretningsetikk, anti-korrupsjon og åpenhet om politisk involvering og lobbyisme
- Rutiner for evaluering

Styring av bærekraft ESRS 2 - GOV

- Ansvar for bærekraft i styret og ledelse
- Organisering, spesielt strategiske initiativer og omstillingsplaner
- Bærekraftskompetanse i styret og ledelse
- Relevant og tidsriktig flyt av bærekraftsinformasjon
- Behandling av bærekraftssaker i styret og ledelse
- Incentivmodeller som understøtter bærekraft
- Due diligence innarbeidet i styrende strukturer og prosesser

Styring av E, S og G tema

På hvert vesentlige E, S og G tema må det rapporteres om:

- Strategi
- Policy
- Mål
- Planer og ressursallokering
- Resultater, årsak til avvik og tiltak for forbedring

Dobbel vesentlighet står sentralt i EUs nye standard

I EUs nye standard må følgende rapporteres om vesentlighetsanalysen:

- **Bekreftelse på at dobbel vesentlighet** er innarbeidet i metode og prosess

- **Organisering og ressurser brukt på analysen**, inkludert hvem som beslutter endelig utfall

- Metode og prosess for å:

01. **Identifisere og vurdere selskapets potensielle og faktiske vesentlige effekter på mennesker og miljø**, inkludert gjennomgang av aktiviteter og forretningsforbindelser i drift og verdikjede, tidsperspektiv i analysen og bruk av vitenskap.
02. **Identifisere og vurdere bærekraft risiko og muligheter** som påvirker selskapets utvikling, resultater og posisjon, inkludert bruk av scenarioer og prognoser

- **Selskapets grenser for vesentlighet og prioriteringskriterier** (alvorlighet/sannsynlighet og «triggers» for risiko)

- **Involvering av interessenter som blir påvirket og interne/eksterne eksperter** samt tilgjengelig forskning

- **Oversikt over vesentlige tema**, om de er koblet til selskapet eller verdikjeden, hvordan de henger sammen med forretningsmodell og hvilke tema som har ført til strategiske tiltak

- **Siste oppdatering av analysen**

Finansiell betydning

I den grad informasjonen er nødvendig for å forstå selskapets utvikling og posisjon...

Selskap

Klimaendringenes påvirkning på selskapet

Klima

Selskapets klimapåvirkning kan ha finansiell betydning

Primært relevant for:
Investorer

TCFD-anbefalingene

Miljømessig betydning

...og påvirkningen på miljøet av dets aktiviteter.

Selskap

Selskapets påvirkning på klimaet

Klima

Primært relevant for:
Forbrukere, sivilt samfunn, ansatte, investorer

Direktivet om ikke-finansiell rapportering

Trykket i vesentlighetsvurderinger må dreies fra identifisering og gruppering av ESG tema til presis analyse, vurdering og beskrivelse av effekter og risiko knyttet til ESG tema i EUs standard.

Vesentlighetsanalyse under EUs nye standard vil kreve et tydelig analytisk rammeverk.

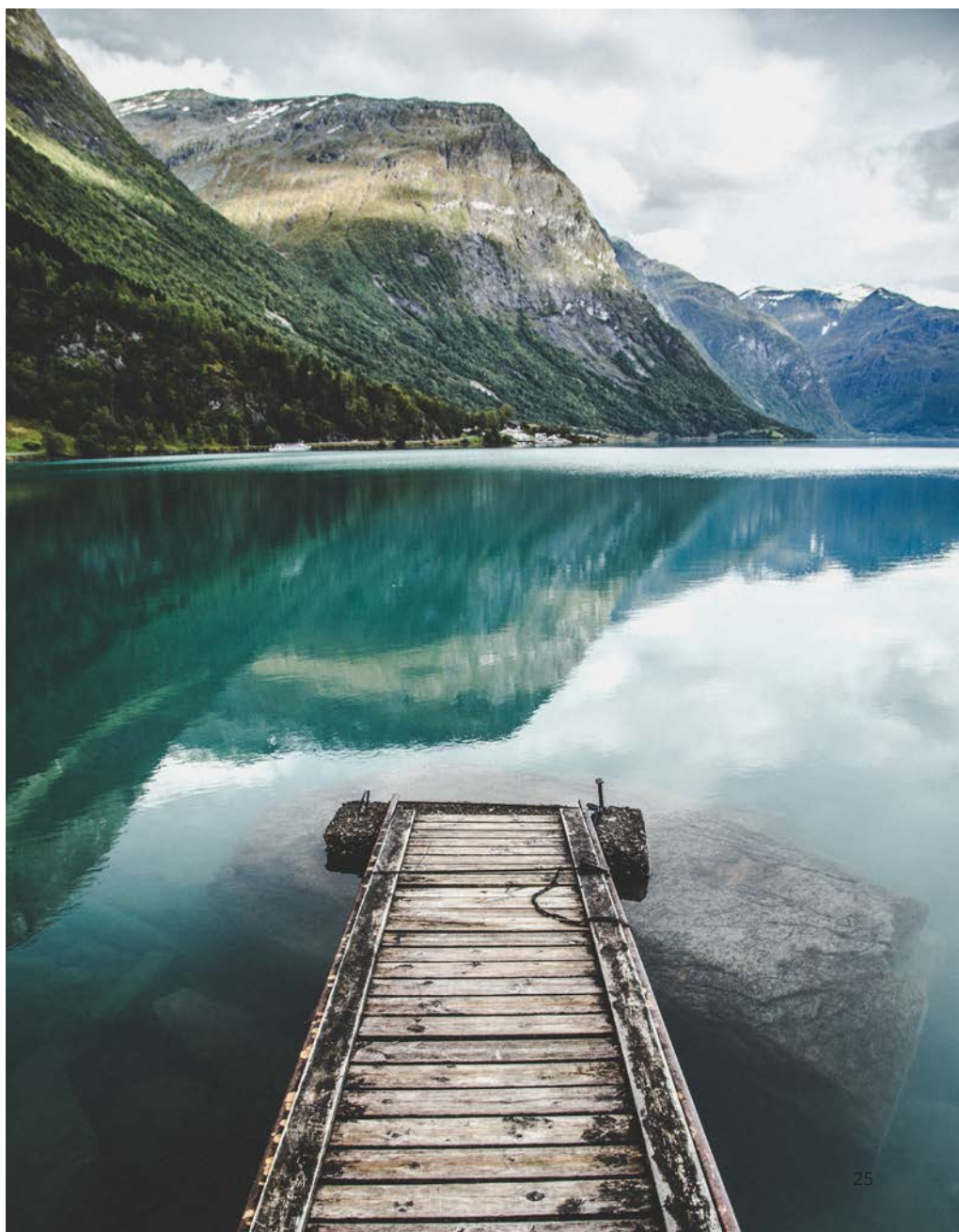
2. Vesentlighetsanalysene må bli langt mer presise og datadrevne, og presentere effekter og risiko basert på en systematisk vurdering av dobbel vesentlighet

84 % av selskapene i vår gjennomgang rapporterer en vesentlighetsanalyse. For å møte krav i EUs standard må alle selskaper i større grad detaljere prosessen de har brukt for å komme frem til vesentlige tema og sikre at denne ivaretar krav til å vurdere dobbel vesentlighet på en systematisk og datadrevet måte.

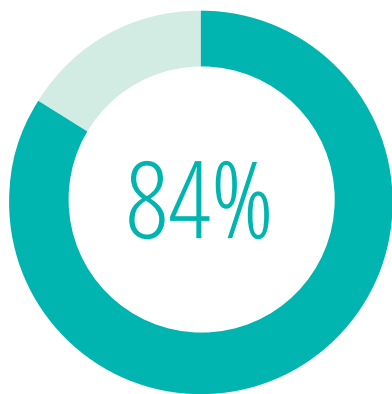
Vesentlighetsanalysen er viktig for å sikre at selskapet rapporterer på viktige tema som er relevant for beslutningstakere og interessenter. I dagens rapportering er presentasjonen av prosessen som leder frem til det selskapet rapporterer som vesentlig meget overordnet. Det henvises typisk til samtaler med eller om interessenter om tema som er viktig for selskapet å arbeide med. Det er lite nevnt hvordan selskaper sikrer at tema er dekkende for bærekraftsområder med størst effekt eller risiko. Og det er ofte uklart i hvilken grad vesentlige tema er prioritert fordi de utgjør en vesentlig negativ effekt på mennesker og miljø, eller fordi det utgjør en stor risiko/mulighet for selskapets finansielle utvikling.

Fremover må selskaper demonstrere at de har en **systematisk og analytisk** tilnærming til å identifisere og vurdere vesentlighet ut i fra et prinsipp om **dobbel vesentlighet**. De må vise hvordan de har gjennomgått selskapets aktiviteter og verdikjede, og **brukt ulike datakilder**, interne og eksterne eksperter og forskning for å identifisere de største effektene selskaper har eller kan komme til å ha på mennesker og miljø. De må videre vise hvilke metoder de bruker for å identifisere den risiko og de muligheter selskapet møter i lys av bærekraft, og presisere hvordan bærekraft er forventet å påvirke selskapets finansielle posisjon, resultater og utvikling. Her må selskaper henvise til om de bruker scenarioer og har sett på ulike triggers som påvirker risiko.

Tilnærming til å vurdere selskapets «innenfra og ut» vesentlige effekter på mennesker og miljø ses av EU som en integrert del av selskapets due diligence (**aktsomhetsvurderinger**). Forventningene til metode og steg i vesentlighetsanalyse bygger på OECD sine anbefalte steg for due diligence, og selskaper bør se på hvordan de kobler disse to analysene.

84 % Rapporterer en vesentlighetssanalyse

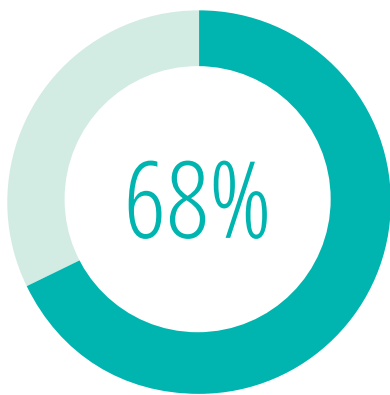
Vurdering av bærekraft effekter og risiko bygger på en forretningsmessig analyse og **finansiell risikoanalyse**, hvor tankegangen bygger på TCFD sitt rammeverk for klimarisiko og IFRS sin tilnærming til finansiell vesentlighet. 68 % av selskapene i vår gjennomgang har begynt med en **TCFD tilnærming til klimarisiko**. Fremover må **risikoperspektivet på bærekraft bli bredere** til å inkludere alle relevante ESG faktorer og utviklingstrekk, f.eks. naturkrise og økt ulikhet. Både EU og IFRS vil fremover stille krav til **at finansielle effekter av vesentlige bærekraftsrisiko spesifiseres og tallfestes**. Veldig få selskaper i vår gjennomgang har begynt arbeidet med å tallfeste effekter av bærekraftsrisiko på f.eks. finansielle resultater, kontantstrøm og eiendeler.

og miljø kan påvirke selskapets utvikling. F.eks. høye klimautslipp kan føre til økte kostnader og dårligere forretningsmessige vilkår, og lite inkluderende arbeidsmiljø kan øke risiko for at selskapet ikke tiltrekker seg de beste talentene fremover.

For å møte EUs prinsipp om vesentlighet må selskaper også bli langt tydeligere på hvordan de har gått frem for å prioritere vesentlige effekter og risiko basert på **hvor alvorlige og sannsynlige effektene er**. Som en refleksjon er det kun 36 % som henviser til FNs IPCC rapport fra 2021 om klimaendringer og «kode rød» for menneskeheten i sin presentasjon av klimaendringer, klimautslipp og tiltak.

Både due diligence og risikovurderinger av bærekraft, som samlet utgjør selskapets vesentlighetsvurderinger, forventes å være innarbeidet i selskapenes styringssystemer, og ikke gjennomføres som en rapporteringsøvelse.

68 % har forpliktet seg til TCFD og rapporterer en klimarisikoanalyse basert på anbefalingene

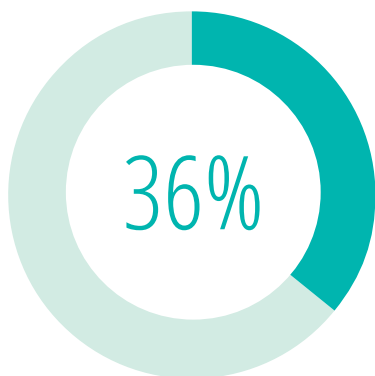

Selv om vesentlige effekter fra de to perspektivene skal vurderes hver for seg, er det også **forventet at de kobles**. Det er antatt at selskapets effekter på mennesker

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Etabler en tydelig metode for å vurdere dobbel vesentlighet. Se hvordan OECD sine retningslinjer for due diligence, retningslinjer for vurdering av vesentlige effekter i GRI og risikovurderinger i TCFD og TNFD kan kombineres
- Inkluder flere eksterne og interne datakilder i analysene
- Involver interessenter som blir berørt
- Sett tydelige rammer og grenser for å prioritere alvorlighet og sannsynlighet

36 % Nevner FNs IPCC rapport om "kode rød" for menneskeheten under rapportering av klima

3. Verdikjedeperspektiv og kobling til strategi: Selskaper må tydeliggjøre i hvilken grad strategi og forretningsmodell endres for å håndtere effekter og risiko i hele verdikjeden

Nye krav fra EU krever at selskaper vurderer bærekraftseffekter- og risiko i hele verdikjeden. Dette vil kreve at selskaper samler inn data og rapporterer alle vesentlige bærekraftseffekter oppover og nedover i verdikjeden. Selskaper må også være presis og balansert i sin fremstilling av om og hvordan forretningsmodell og strategi endres for å håndtere effekter og risiko, også på effekter og risiko utenfor selskapets egen direkte kontroll.

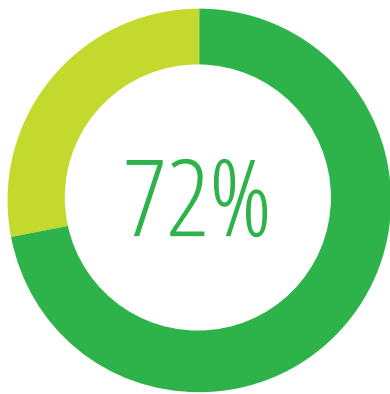
EU krever rapportering i hele verdikjeden fordi selskapers indirekte påvirkning som følger av valg av råmaterialer, leverandører, underleverandører, transportmiddel, bruk av produkter og kunder er der hvor selskaper har størst påvirkning på mennesker og miljø, og størst mulighet for å gjøre en forskjell. Selskapets tilgang på råmaterialer og sårbarhet i forhold til endring i kunders atferd er også antatt å være en betydelig driver av bærekraftsrisiko, og viktig informasjon for investorer.

Selskaper må derfor rapportere så detaljert om verdikjeden at brukeren av informasjon kan vurdere hvor selskapets negative effekter og risiko er størst, og se dette opp mot selskapets tiltak og strategier. Dersom negative effekter eller risiko ikke lar seg redusere eller eliminere innenfor eksisterende strategi eller forretningsmodell må selskaper være åpen om dette. Selskaper må f.eks. rapportere hvor stor andel **CO2 utslipp som er «låst»** i kjerneprodukter og eiendeler, og planen for å håndtere dette.

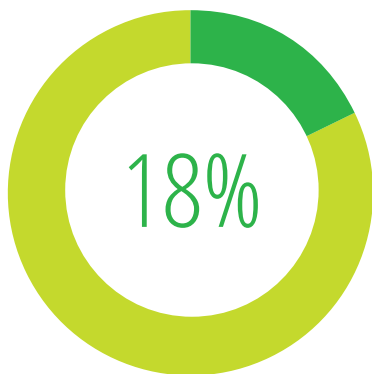
Den nye standarden fra EU legger stor vekt på at selskaper må rapportere konkret hvilke vesentlige effekter og risiko de har identifisert som har ført eller skal føre til strategiske beslutninger og endring i forretningsmodell. Det ligger en gjennomgående forventning i standarden om at selskaper arbeider for å **øke sin kontroll oppstrøms og nedstrøms** gjennom å tenke nytt og omstille verdikjede, teknologi og produkter på en måte som er forenelig med en bærekraftig økonomi.

72 % Rapporterer scope 3

Kun 18 % har satt mål for å redusere scope 3

De fleste selskapene i vår gjennomgang gir en god **narrativ beskrivelse av verdikjeden og strategien** i innledning til bærekraftsrapporten. Beskrivelsen må for mange bli enda mer presis og detaljert. Selskaper må tenke at brukeren av informasjon skal gis et godt nok grunnlag for å forstå hvor vesentlige bærekraftseffekter og risikoer oppstår i verdikjeden og hvordan de er koblet til eksisterende forretningsmodell. Dette kan bety mer detaljert informasjon om geografisk tilstedeværelse, størrelse på leverandører, produkter, aktiviteter og forhold til kunder. Enkelte selskaper i vår gjennomgang presiserer om selskapet eller hele verdikjeden har vært utgangspunkt for vesentlighetsanalyser, men langt fra de fleste.

Norske selskaper må fremover forberede seg på å gi større plass i rapportering til vesentlige negative effekter og risiko som oppstår utenfor selskapets egne grenser, og som ikke så lett kan kontrolleres eller endres. Selskaper må gi en åpen og balansert fremstilling av hvordan effekter utenfor selskapets direkte kontroll håndteres, og presisere om effektene håndteres på strategisk nivå eller ikke.

Scope 3 utslipp er for eksempel anslått til å utgjøre den største delen av langt de fleste selskapers negative klimaeffekter. Selv om 72 % av utvalget i vår analyse rapporterer på scope 3, er det kun 18% som har satt mål for å redusere scope 3 utslipp. Det er også få selskaper som beskriver konkret hvordan de samarbeider systematisk med leverandører og kunder for å redusere ressursbruk og fremme sirkulære løsninger i hele verdikjeden.

I Norge introduserer **Åpenhetsloven og krav til aktsomhetsvurderingen** mye av det samme tankesettet som EUs nye krav. Dersom norske selskaper tar systematiske grep for å identifisere, håndtere og rapportere vesentlige forhold knyttet til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i leverandørkjeden i tråd med Åpenhetsloven vil de styrke sin evne til å møte krav til verdikjedehensyn i EUs nye krav. Men omfanget må utvides til hele verdikjeden (inkludert produkter, kunder og investeringer), ikke bare leverandører. Og aktsomhetsvurderingen må inkludere miljø og styringsforhold.

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Sikre nok informasjon om verdikjeden til å beskrive den tydelig og vurdere konkrete vesentlige effekter og risiko knyttet til bærekraft
- Tydeliggjøre verdikjeden som utgangspunkt for vesentlighetsanalyse
- Etabler en plan for å hente inn data i verdikjeden på vesentlige områder
- Sett tallfestede mål og etabler planer for å redusere negative effekter i verdikjeden
- Vær forberedt på å ta strategiske grep for å håndtere kompleksiteten og størrelsen på indirekte bærekraftseffekter og risiko

EU stiller krav til rapportering av strategier, policyer, mål, planer, resultater og forklaring av resultater på alle selskapets vesentlige E, S og G tema

På hvert vesentligtema knyttet til....

Miljø

Sosiale

Selskapsstyring

..må selskaper rapportere på...

Strategi
(og risiko)

Implementering

Prestasjonsmåling
(Kvantitativ data på KPIer)

..som innebærer detaljert rapportering om

Policyer

Mål

Tiltak

Ressurser

- Detaljert rapportering av innhold i policy opp mot ESRS krav
- Mål bør være tallfestede
- Forutsetninger og vitenskapelige modeller brukt for å sette mål må legges frem
- Selskaper må rapportere kvantifiserte resultater på en rekke forhåndsdefinerte KPIer knyttet til E,S og G tema
- Resultater må analyseres og avvik forklares

4. Mål og planer må i større grad tallfestes, begrunnes og kobles til vitenskapelige modeller og politiske mål

96 % av store norske selskaper kobler sin virksomhet til FNs bærekraftsmål og de fleste rapporterer runde mål knyttet til sine vesentlige tema. Men, ingen møter ESRS sine krav til at det bør rapporteres tallfestede effektmål med en tydelig tidsbane koblet til konkrete tiltak basert på tydelige forutsetninger på alle vesentlige tema.

Formålet med nye krav til bærekraftsrapportering er å gi investorer mer objektiv informasjon om hvordan investeringer er forventet å skape verdi under bærekraftig omstilling. Og gi sivilsamfunnet informasjon om hvilke selskaper som omstiller seg i tråd med globale og europeiske bærekraftsmål. Dette krever **informasjon om selskapets fremtidsutsikter og utvikling**.

EU stiller derfor omfattende krav til å rapportere ulike typer mål, planer og prognoser knyttet til bærekraft effekter og finansielle konsekvenser. Miljøtemaene i de nye rapporteringskravene er direkte koblet med EUs miljømål, i tråd med EUs taksonomi:

- Klimatiltak og klimatilpasning for å redusere og forebygge klimagassutslipp
- Forebygging og kontroll av forurensning
- Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann og marine ressurser
- Verne om og restaurere naturmangfold og økosystemer
- Omstilling til sirkulærøkonomi, avfallsforebygging og gjenvinning.

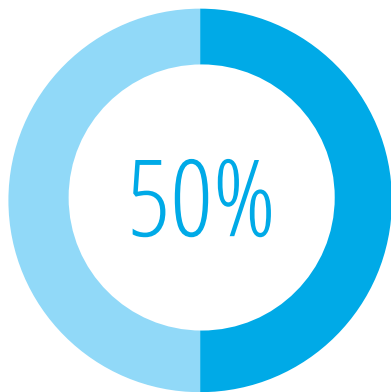
Selskaper må vise **konkrete omstillingsplaner** for å endre forretningsmodell i tråd med spesifikke politiske mål, som **1.5 graders målet** og **mål om netto null tap av biologisk mangfold**.

Norske selskaper har kommet langt med å tallfeste mål på enkelte tema, spesielt klima og likestilling. For å møte nye krav til rapportering må de i langt større grad tallfeste mål og konkretisere planer på alle vesentlige tema.

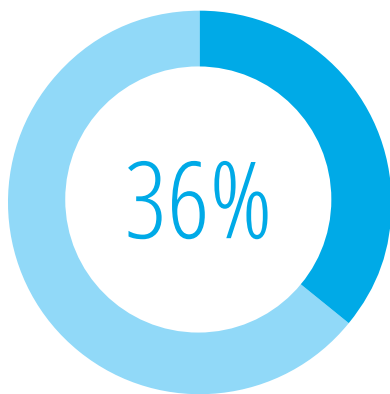

Med nye krav til rapportering vil vi måtte se at sjangeren på bærekraftsrapportering snus fra gode historier til presis og analytisk resultatrapportering

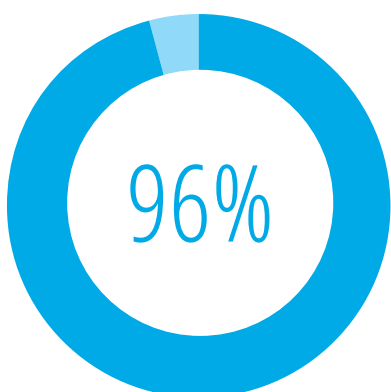
50 % av de som følger TCFD oppgir at de har satt mål i tråd med Science Based Targets (SBTi)

36 % av totalen setter mål basert på Science Based Targets

96 % Har valgt seg ut bærekraftsmål (SDG) og omtaler disse i sin rapport

Selskapets må også koble sine planer mer direkte til globale og europeiske bærekraftsmål. Mange setter mål om netto nullutslipp i tråd med **Paris avtalen**, men langt færre har definert mål og planer for å f.eks. omstille seg til **globale mål om null tap av biomangfold**.

Mål og planer må også i større grad **begrunnes og baseres på vitenskapsbaserte modeller**, hvor mulig. Her er det en lang vei å gå. Av de selskapene som rapporterer tallfestede mål og handlingsplaner knyttet til netto nullutslipp, er det få som dokumenterer hvilke forutsetninger som ligger bak ambisjonsnivå og planer eller hvordan de samsvarer med vitenskapsbaserte modeller. Kun 50 % av de som har forpliktet seg til TCFD henviser til Science Based Targets (SBT) i vårt utvalg (36 % av hele utvalget). Forutsetningene bak klimamålene og planene vil også være gjenstand for revisjon så det er viktig at disse er godt dokumentert og at de samsvarer med vitenskapelige modeller.

EUs taksonomiinformasjon vil hjelpe selskaper med å identifisere i hvilken grad et selskap sine aktiviteter er og kommer til å være i tråd med bærekraftig økonomisk aktiviteter og politiske mål fremover. Taksonomien er tenkt som et strategisk styringsverktøy virksomheter bør bruke for å sette konkrete mål for å øke andel bærekraftige aktiviteter. 60 % av selskaper kommenterer EU taksonomien, men få har begynt arbeidet med å konkretisere hvordan de arbeider med å **omstille seg for å øke andel bærekraftige aktiviteter i tråd med taksonomien**.

Med nye krav til rapportering vil vi måtte se at sjangeren på bærekraftsrapportering snus fra gode historier til presis og analytisk resultatrapportering. Sammenhengen mellom risiko, resultater, mål, strategiske beslutninger og ressursallokering må bedre kobles i treffsikre analyser av resultatutvikling, med bedre forklaringer av avvik mellom mål og resultater, og et bevisst forhold til om de mål som selskapet har satt er ambisiøse nok opp mot interessenters krav og forventninger.

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Etablere tallfestede mål knyttet til alle vesentlige tema spesifisert i tid
- Basere klimamål og planer på vitenskapelige modeller
- Bruke EU taksonomien som et strategisk planleggingsverktøy
- Dokumentere forutsetninger og vurderinger som gjøres slik at dette kan verifiseres av tredjepart
- Innarbeide bærekraft KPI-er i resultatstyring og intern rapportering

5. Eierskap i styret og ledelse: Selskaper må tydeliggjøre i hvilken grad styret og ledelse ansvarliggjøres for bærekraft og eier informasjonen som legges frem

Norske selskaper påpeker at ansvaret for bærekraft sitter hos styret og ledelse. Fremover må selskaper vise at bærekraftsinformasjon og omstillingsplaner faktisk eies av selskapets styrende organer, og i langt større grad detaljere hvordan de har rigget seg for å sikre effektiv styring av bærekraft, inkludert kompetanse og insentiver i styret og ledelse.

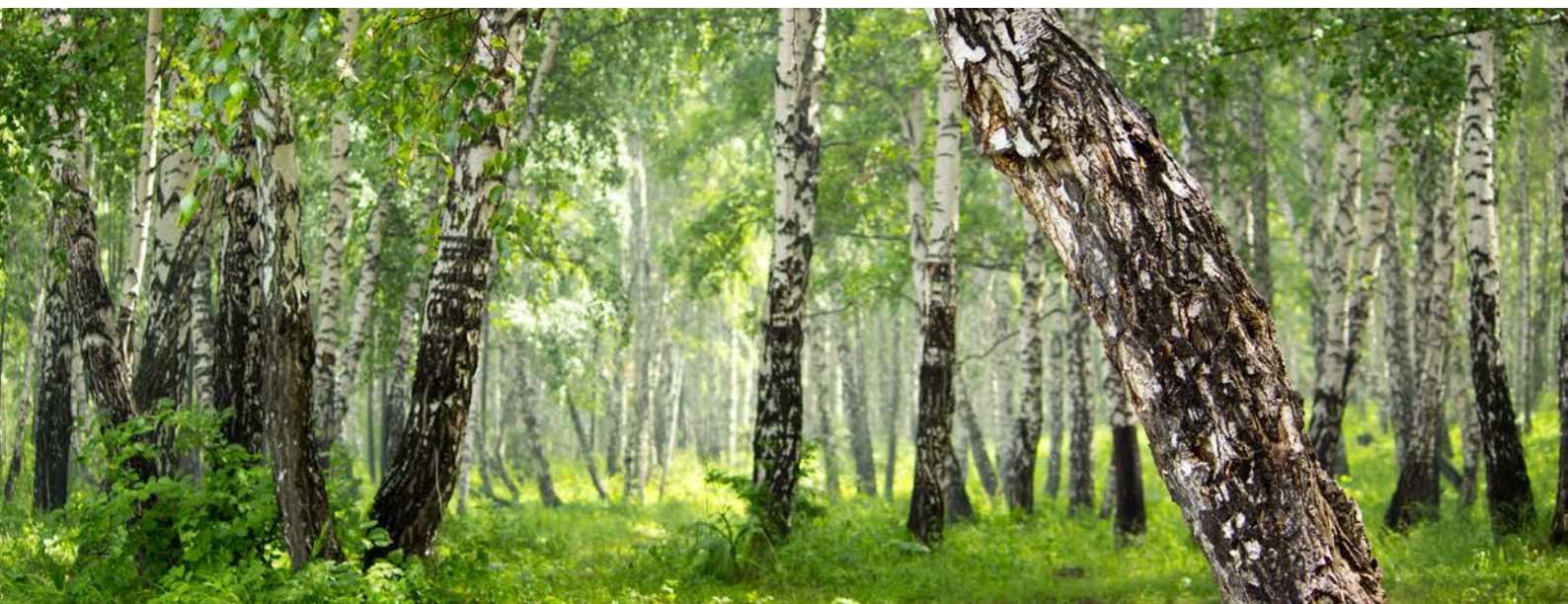
EU vil kreve at bærekraft må rapporteres som en del av årsberetningen, som er underskrevet av styret. Dette for å sikre eierskap for informasjonen som rapporteres og at bærekraft er en del av selskapenes toppagenda. Mange selskaper skriver at CEO og styret er overordnet ansvarlig for bærekraft. Men, det er kun 8 % av selskapene i vårt utvalg som har bærekraftsinformasjonen tydelig attestert av styret. Dette kan være en indikasjon på at eierskapet til bærekraftseffekter, -risiko og omstillingsplaner ikke sitter høyt nok på agendaen i selskaper. Med nye krav fra EU må selskaper også i langt

større grad detaljere og dokumentere hvordan styringsstrukturer og -prosesser er tilpasset for å sikre at selskapet fortløpende identifiserer og håndterer vesentlige bærekraftsrisiko og -effekter. 70 % av selskapene i vår gjennomgang følger NUES krav til rapportering av generell eierstyring og selskapsledelse. De fleste beskriver i tillegg overordnet at bærekraft er innarbeidet i selskapets virksomhetsstyring og risikostyring, inkludert at vesentlighetsanalysen informerer strategisk planlegging og at interessentdialog gjennomføres. Beskrivelsen av hvordan styringsstrukturer

er tilpasset til å håndtere bærekraft må imidlertid bli langt mer detaljert for å gi brukeren av informasjon muligheter til å vurdere om selskapet evner å legge handling bak ord.

Få konkretiserer hvordan styret og ledelse mottar tidsriktig og relevant informasjon om utvikling i bærekraftsrisiko og effektivitet i tiltak.

Beskrivelse av styringsstrukturer må bli så detaljert at brukeren har mulighet til å vurdere om selskapet evner å legge handling bak ord.

70 % rapporterer etter NUES

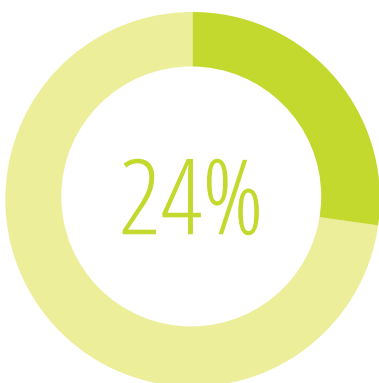

Og ingen av de 20 største selskapene i vår gjennomgang presenterer tydelig hvilken kompetanse styret og ledelse har for å forvalte ansvar for bærekraft. Og det er kun 24 % som sier at de bruker ikke-finansielle KPIer for å belønne ledelsen, hvor et fåtall av disse selskapene presiserer om KPIer er egnet til å fremme bærekraftig verdiskapning.

Samtidig er det få selskaper som har begynt å konkretisere hvordan krav til å gjennomføre og rapportere om aktsomhetsvurderinger (due diligence) er innarbeidet i styringssystemet. Denne type rapportering vil øke i 2022 årsrapporter, hvor selskaper må møte krav om redegjørelse i Åpenhetsloven.

EUs nye krav stiller også gjennomgående krav til at selskaper må vise hvordan de styrer hvert enkelt vesentlige tema. Her er det stor variasjon mellom hvor godt selskaper rapporterer på ulike tema i dagens rapportering. Enkelte tema, som klima og egne ansatte har ofte mye detaljer om policyer, mål og tiltak, mens andre tema er mer løst beskrevet. Med nye krav må selskaper på hvert vesentlige tema vise hvordan policyer dekker EUs innholdsmessige krav, hvilke mål og tiltak som er etablert, hvor mye ressurser som er dedikert for å sikre at mål nås og hvem som følger opp tiltak. Selskaper må vise spesifikt hvordan store omstillingsplaner og strategiske initiativer organiseres og følges opp, for å gi brukeren av informasjon muligheter til å vurdere om selskapet evner å legge handling bak ord.

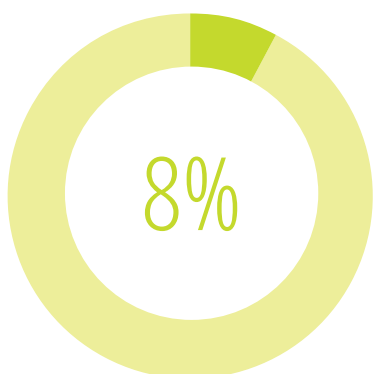
24 % rapporterer at de hensyntar ikke-finansielle KPIer i belønning av styret og ledelse

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Sikre at **styret og øverste ledelse forstår og tar eierskap** til risikobilde og strategiske implikasjoner knyttet til bærekraft
- **Utvikle kompetansen** i styret og ledelse og se på hvordan **insentivmodellen** understøtter bærekraftig verdiskapning
- Innarbeid **bærekraft i relevante rapporteringsprosesser**, og sikre at bærekraft er en regelmessig post på styret og ledergruppens agenda
- **Koble aktsomhetsvurderinger og bærekraftsrisiko** til selskapets strategiske planlegging og risikostyring
- **Gjennomgå policyer og prosedyrer** opp mot innholdsmessige krav i ESRS

Kun 8 % har enten bærekraftsrapporten eller bærekraftsinformasjonen i årsrapporten attestert av styret

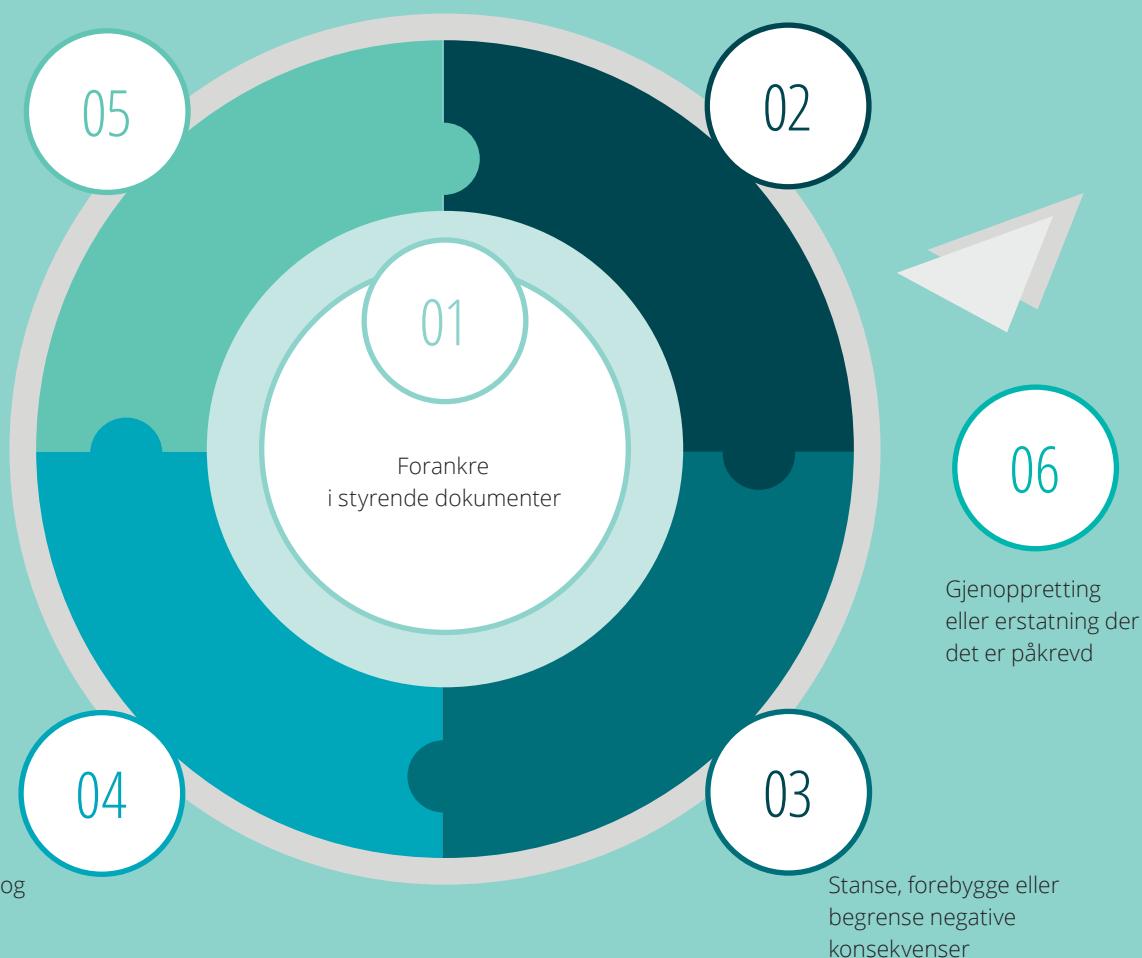

Due diligence (aktsomhetsvurderinger) og bærekraftsrisiko må innarbeides i selskapets styringssystemer

Aktsomhetsvurderinger oppsummert

Kommunisere hvordan negative konsekvenser er håndtert

Kartlegge og vurdere negative konsekvenser

6. Attestasjon og intern kontroll: Langt flere må få sin bærekraftsinformasjon attestert av en uavhengig tredjepart, dette for å sikre kvaliteten på informasjonen som gis

De nye bærekraftsstandardene forutsetter verifisering og attestasjon av ESG-data og ikke-finansielle indikatorer fra en uavhengig tredjepart. På tross av at stadig flere henter inn tredjepartsvurderinger, må både rapporteringsnivå og -kvalitet øke for å tilpasse seg fremtiden.

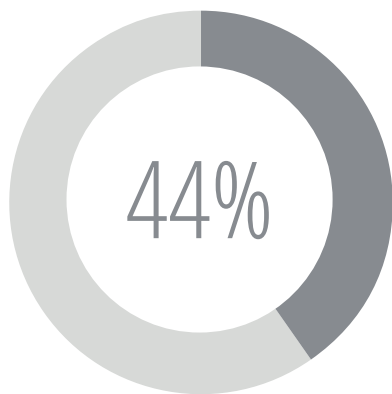
Tilnærmet 1 700 norske virksomheter vil omfattes av EUs nye direktiv for bærekraftsrapportering (CSRD) når denne etter hvert implementeres i Norge. Direktivet vil stille strengere krav til at rapporterende virksomheter må se egen drift i et stadig bredere perspektiv, med interessentanalyse, bærekraftsmål og klimarisiko som tre helt sentrale elementer i års- og bærekraftsrapporteringen.

Det vil bli satt høye kvalitetskrav til informasjonen som rapporteres. Informasjonen skal ha relevans, være fullstendig, nøytral og korrekt. Videre skal den være sammenlignbar, verifiserbar og forståelig slik at alle brukere informasjonen er ment for, forstår innholdet. Den skal være presentert på en måte som er konsis, klar og lett å følge. Disse kravene gjenspeiler det som allerede kreves for finansiell informasjon.

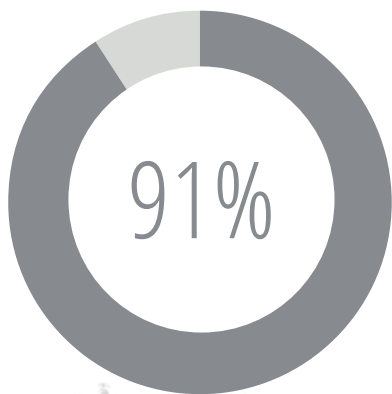
I vår gjennomgang av norske virksomheters års- og bærekraftsrapporter ser vi at 44% av alle virksomhetene får sin bærekraftsinformasjon attestert. Det varierer fra om det er hele den integrerte rapporten som er attestert eller om det er noen tall i klimaregnskapet eller GRI-indeksen. Dette er en økning sammenlignet med tidligere år. I lys av direktivet og de økte kravene er det likevel en lang vei å gå for norske virksomheter.

44 % får deler av sin bærekraftsinformasjon attestert

91 % av de som får sin bærekraftsinformasjon attestert får den attestert av sin valgte revisor

Også virksomheter som allerede får sin års- og bærekraftsrapport verifisert av en uavhengig tredjepart må utvikle seg videre for å møte de nye kravene. I utgangspunktet legger direktivet opp til attestasjon med såkalt moderat sikkerhet, men tidslinjen som kommuniseres fra Europakommisjonen er at virksomhetene på sikt må regne med å få sin ikke-finansielle informasjon verifisert med høyere sikkerhet.

Dette setter økte krav til både internkontroll og kvalitetssikring av ikke-finansielle data, samt dokumentasjon av de vurderinger som gjøres, det være seg vurderinger rundt vesentlighetsanalysen, styrets involvering, vurderinger rundt verdikjede mm. Dette vil gjelde både for norske virksomheter som omfattes av direktivet, og for virksomheter som tilstreber å øke sin tillit blant sine interessenter.

Våre analyser viser at virksomheter som får sin rapportering av ikke-finansiell informasjon verifisert av en uavhengig tredjepart, også oppnår en bedre vurdering på hvorvidt informasjonen i års- og bærekraftsrapporten er å anse som nøytral, balansert med dertil hørende fullstendige beskrivelser i rapporten, fri for feil av vesentlig karakter.

En ekstern gjennomgang av ikke-finansiell rapportering bidrar til økt tillit, et systematisk forhold til ikke-finansielle data og en høyere kvalitet på både finansiell og ikke-finansiell informasjon.

Hva bør selskaper ha fokus på fremover:

- Forbedring av prosess, prinsipper & internkontroll, roller & ansvar og teknologi & systemstøtte for konsolidering av informasjon som kreves opplyst om etter de nye bærekraftsstandardene
- Sikre at informasjonen som rapporteres er reviderbar for tredjepartsrevisjon
- Involvere revisjonsutvalg i prosessen

Kontaktpersoner

Siri Christine Rosenblad
Director Audit & Assurance
srosenblad@deloitte.no
Tlf: 971 74 205

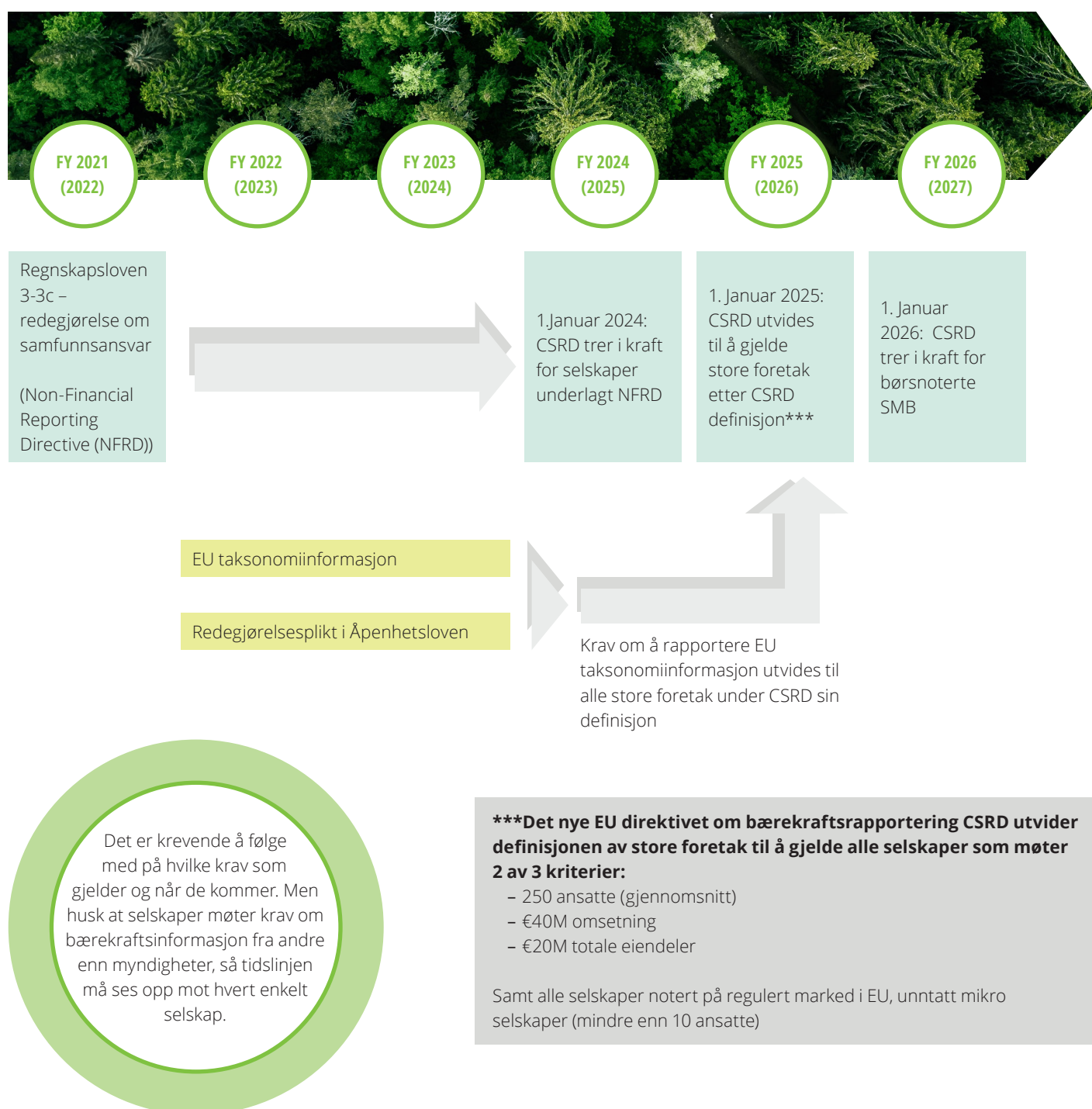

Hildegunn Løken Sandal
Senior Manager Risk Advisory
hisandal@deloitte.no
Tlf: 913 54 922

Vedlegg – Detaljer om ESRS

Hvilke krav til rapportering av bærekraftsinformasjon møter norske selskaper når?

EUs nye standard vil kreve detaljert rapportering knyttet til EUs 5 miljømål

ESRS E1 - Klimaendringer - rapporteringskrav og indikatorer som kan forventes

Strategi

Strategi & Forretningsmodell

Plan for omstilling for reduksjon av klimagassutslipp (mitigation)

CSRD

ISSB

CSDD

US SEC**

Taksonomien*

Robusthet i strategi og forretningsmodell mot klimarisiko

CSRD

ISSB

US SEC**

Insentivstrukturer knyttet til klima

ISSB

Interne planer for **karbonprising**

ISSB

US SEC

Påvirkning, Risiko & Muligheter

Prosess for å identifisere klimarelaterte påvirkninger, risikoer og muligheter

CSRD

ISSB**

Oversikt over vesentlige påvirkninger, risikoer og muligheter knyttet til klima

US SEC**

* indirekte

** knyttet til finansiell vesentlighet

Klimaendringer er den mest omfattende standarden i ESRS

EU lovgivning

Internasjonale standarder/krav

Implementering

DR7: Policyer

CSRD

DR8: Mål knyttet til klima, reduksjon av klimagassutslipp

CSRD

ISSB

US SEC**

DR9: Handlingsplaner knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning, og ressurser tildelt til tiltak

CSRD*

ISSB*

Taksonomien*

Resultatmåling

Energi

Energibruk og energimiks

SFDR

Energiintensitet/ omsetning

SFDR

Klimagassutslipp

Scope 1 utslipp

SFDR

ISSB

US SEC

Scope 2 utslipp

SFDR

ISSB

US SEC

Scope 3 utslipp

SFDR

ISSB

US SEC

Totale klimagassutslipp

GHG intensitet / omsetning

CSRD**

ISSB

US SEC

Fjerning av CO2

CSRD**

Karbonkreditter

CSRD**

ISSB

US SEC

Utslipp unngått (ikke obligatorisk)

Finansielle effekter

DR20: Finansielle effekter av fysisk risiko

ISSB

US SEC

DR21: Finansielle effekter av overgangsrisiko

ISSB

US SEC

DR22: Finansielle muligheter

Taksonomien*

ISSB

US SEC

* Det kreves ikke finansiell informasjon knyttet til intensitet

** Se CSRD - recital 41

*** indirekte

EUs nye standard vil kreve detaljert rapportering knyttet til EUs 5 miljømål

Utvalgte indikatorer som kan forventes på EUs 4 andre miljøtema:

ESRS E2 - Forurensning

EU Action Plan initiative "Towards a Zero Pollution for Air, Water and Soil", EU Chemicals strategy, EU REACH Regulation, E-PRTR

Forurensning av luft, vann og landområder

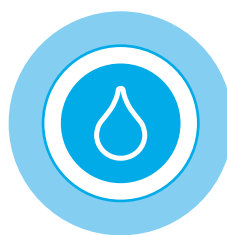
Informasjon om mengden av forurensende stoffer som slipper ut i luft, vann og til landområder langs hele verdikjeden, i tillegg til informasjon om områder som blir påvirket av dette.

Farlige stoffer

Informasjon om omsetning og kostander knyttet til denne typen stoffer.

Utslipp og deponi

Informasjon om utslipp og deponering, konsekvenser og kostnader dette medfører.

ESRS E3 - Vann og marine ressurser

Water Framework Directive, EU Marine Strategy Framework Directive

Indikatorer knyttet til vann

Mengden vann som tas ut, brukes og spillvann

Hvis relevant, mengden vann som resirkuleres, gjenbrukes og oppbevares

Hvis relevant, informasjon om vannintensitet

Informasjon per geografiske område og segmenter

Indikatorer knyttet til marine ressurser

Typen og mengden brukte ressurser som kommer fra havet, inkludert mineraler, grus og sjømat.

Den geografiske dimensjonen er særlig viktig når det gjelder forbruk av vann.

Anbefalte kilder: WWF Water Risk Filter, World Resources Institute's (WRI) Water Risk Atlas tool Aqeduct, annex II to EU Recommendation 2021/2279 on the use of the Environmental Footprint methods.

ESRS E4 - Biologisk mangfold og økosystemer

EU Biodiversity Strategy 2030, Post-2020 Global Biodiversity Framework

Omstillingsplan i tråd med mål om no net loss innen 2030, net gain fra 2030 og full recovery innen 2050

Identifisering av ulike faktorer som har betydning for tap av biologisk mangfold (truede arter, vernede områder og nøkkelfaktorer) i verdikjeden og tiltak (unngå, redusere, restaurere, kompensere)

Overordnede typer indikatorer forventet

- Pressure / Impact / Response indikatorer
- Biodiversity friendly forbruk og produksjon
- Kompensasjon for tap av biologisk mangfold

Pågående arbeid på globalt nivå for å definere felles indikatorer. Standarden angir prinsipper for hva som kjennetegner gode indikatorer

Bruk av **scenarier**: bruk av **databaser** som for eksempel IPBES, ENCORE – TNFD og SBTn

ESRS E5 - Ressursbruk og sirkulær økonomi

EU Action plan on circular economy

- **«Inflows» - ressurser som kommer inn:** informasjon om materialer som er brukt (fornybart, gjenbruk, resirkulert)
- **«Outflows» - ressurser som går ut:** informasjon om vekt og prosentandelen av produkter, materialer og forpakning utviklet for å bidra til sirkulærøkonomi, for eksempel varighet, mulighet for gjenbruk og reparasjon, mulighet for å ta produktet fra hverandre i ulike deler eller resirkulering.
- **Avfall:** detaljer om farlig avfall/ ikke farlig avfall og hvor avfallet kommer fra.
- **Ressursutnyttelse:** hvor stor del av omsetningen som er knyttet til produkter og tjenester som optimaliserer ressursutnyttelse og bidrar til sirkulære forretningsmodeller.
- **Bidrag til økt sirkulær økonomi:** tiltak og partnerskap knyttet til verdikjeden.

Under sosiale forhold må selskaper rapportere om egne ansatte, arbeidsforhold i verdikjeden og påvirkning på lokalsamfunn og forbrukere/sluttbrukere

Egne ansatte ESRS S1			Arbeidere i verdikjeden ESRS S2		
Arbeidsforhold, eks. - Lønn og velferdsordninger - Arbeidstid - Helse og sikkerhet - Work-life balance	Like muligheter og ikke-diskriminering - Mangfold - Like-behandling	Andre arbeidsrelaterte rettigheter - Org. frihet - Sosial dialog - Personvern	Arbeidsforhold	Like muligheter og ikke-diskriminering	Andre menneske-rettigheter

Lokalsamfunn som påvirkes ESRS S3			Forbrukere og sluttbrukere ESRS S4		
Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Sivilie og politiske rettigheter	Rettigheter urbefolkning	Åpenhet og persondata	Personlig sikkerhet	Sosial inkludering

Standarder er utviklet i første fase

Standarder utvikles i andre fase

Refererer til internasjonale standarder (GRI, UNGP, SASB, OECD Guidelines) og Europeiske standarder (CSRD, SFDR, EU taksonomien)

Standarder og indikatorer knyttet til arbeidere i verdikjeden, lokalsamfunn og kunder er under utvikling

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 415,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

© 2022 Deloitte AS

Designed by CoRe Creative Services. RITM1186813